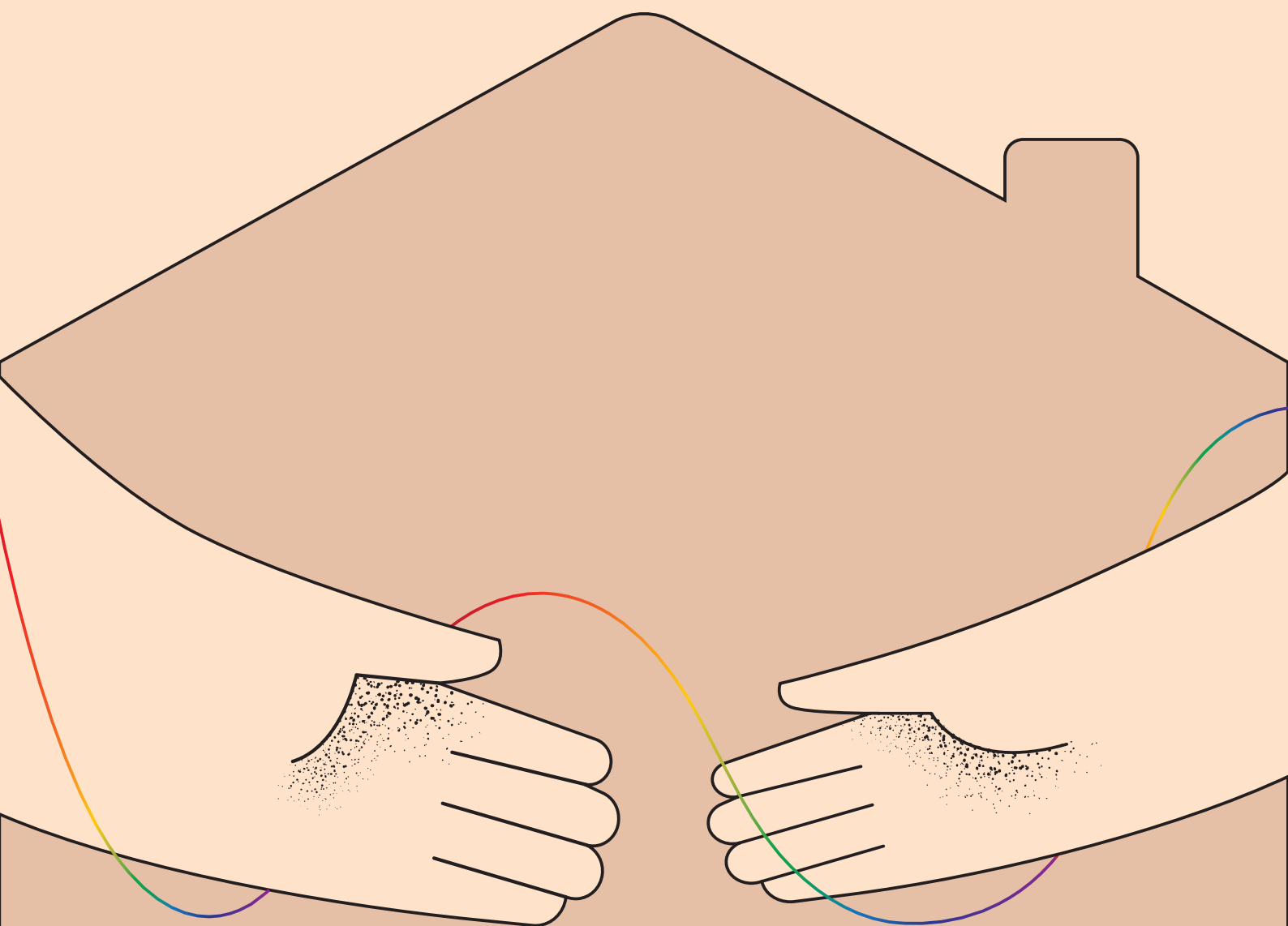

ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG VÀ XÁC ĐỊNH NHU CẦU KẾT NỐI VÀ PHÁT TRIỂN CỦA **CHA MẸ, NGƯỜI THÂN,** **VÀ BẠN BÈ CỦA NGƯỜI LGBTI+**

NGHIÊN CỨU:

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG
VÀ XÁC ĐỊNH NHU CẦU
KẾT NỐI VÀ PHÁT TRIỂN
CỦA CHA MẸ, NGƯỜI
THÂN, VÀ BẠN BÈ CỦA
NGƯỜI LGBTI+**

THỰC HIỆN:

Trung tâm ICS

TƯ VẤN ĐỘC LẬP:

Nguyễn Bích Phương

Hoàng Ngọc An

Thành phố Hồ Chí Minh

Tháng 01/2024

Truy cập bản đầy đủ của báo cáo tại:

<https://thuvien.lgbt/>

*Tài liệu lưu hành nội bộ.

MỤC LỤC

GIỚI THIỆU	7
ĐIỂM LUẬN TÀI LIỆU	8
PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	10
THUẬT NGỮ	10
PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	11
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	12
NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CỦA NGƯỜI THAM GIA KHẢO SÁT LÀ CHA MẸ, NGƯỜI THÂN VÀ BẠN BÈ CỦA NGƯỜI LGBTI+	12
❶ Mối quan hệ với người LGBTI+	12
❷ Địa bàn	13
❸ Độ tuổi	14
❹ Nghề nghiệp và thu nhập	15
❺ Kênh thông tin về LGBTI+	15
ĐÁNH GIÁ VỀ MỨC ĐỘ CHẤP NHẬN NGƯỜI LGBTI+ CỦA XÃ HỘI NÓI CHUNG	16
NHU CẦU KẾT NỐI, THAM GIA	17
NHẬN THỨC VỀ CÁC VẤN ĐỀ CỦA CỘNG ĐỒNG LGBTI+	18
NHỮNG RÀO CẢN KHI THAM GIA CÁC HOẠT ĐỘNG ỦNG HỘ CỘNG ĐỒNG LGBTI+	20
❶ Một số rào cản từ nội bộ tiến trình	20
❷ Một số rào cản khách quan từ xã hội, kinh tế và chính trị	22
KHUYẾN NGHỊ	25
TÍNH CHÍNH DANH VÀ HÌNH THỨC TỔ CHỨC	25
MỞ RỘNG VÀ NỘI ĐỊA HÓA CÁC KHÁI NIỆM	25
CHÚ TRỌNG VAI TRÒ CỦA CỘNG ĐỒNG LGBTI+ TRẺ	25
HUY ĐỘNG VAI TRÒ CỦA CÁC TỔ CHỨC CỘNG ĐỒNG, XÃ HỘI	26
HỖ TRỢ CHO QUÁ TRÌNH CÔNG KHAI CỦA CHA MẸ, NGƯỜI THÂN VÀ BẠN BÈ CỦA NGƯỜI LGBTI+	26
KẾT LUẬN	28
TÀI LIỆU THAM KHẢO	30
PHỤ LỤC	32
PHỤ LỤC 1: BẢNG HỎI KHẢO SÁT	33
PHỤ LỤC 2: BẢNG HỎI PHÒNG VẤN SÂU	38
PHỤ LỤC 3: BẢNG HỎI THẢO LUẬN NHÓM	42

LỜI CẢM ƠN

Trung tâm ICS và nhóm nghiên cứu xin gửi lời cảm ơn chân thành tới toàn bộ người tham gia là các cha, mẹ, người thân, bạn bè của người đồng tính, song tính, chuyển giới, liên giới tính và các nhóm thiểu số giới – tính dục (LGBTI+), cũng như cộng đồng LGBTI+ tại các địa phương tham gia vào nghiên cứu này. Các câu chuyện được chia sẻ là nguồn thông tin vô cùng quý giá với Trung tâm ICS và nhóm nghiên cứu nhằm khắc họa rõ hơn các khó khăn mà cha mẹ, người thân, cũng như cộng đồng đã và đang phải đối mặt hướng trong việc tham gia vào các hoạt động của cộng đồng LGBTI+ tại Việt Nam.

Chúng tôi xin cảm ơn Phân hiệu Học viện Phụ nữ Việt Nam – Cơ sở Thành phố Hồ Chí Minh đã hỗ trợ và đóng góp chuyên môn trong quá trình xây dựng và thực hiện nghiên cứu này. Chúng tôi cũng chân thành cảm ơn các tổ chức, hội nhóm cộng đồng LGBTI+ đã hỗ trợ truyền thông để nghiên cứu này tiếp cận được nhiều hơn tới cộng đồng LGBTI+ và cha mẹ, người thân của cộng đồng LGBTI+ tại Việt Nam.

Chúng tôi hiểu rằng, với các hạn chế về số lượng người tham gia và phạm vi của nghiên cứu, các kết quả của nghiên cứu chưa thể đại diện cho cả cộng đồng. Tuy nhiên, đã khắc họa lên một phần các thách thức và khó khăn của họ trong quá trình tham gia vào tiến trình chung của cộng đồng LGBTI+ tại Việt Nam.

Một lần nữa, chân thành cảm ơn các cá nhân, tổ chức đã hỗ trợ chúng tôi thực hiện nghiên cứu này.

Trân trọng,

Trung tâm ICS và nhóm nghiên cứu.

GIỚI THIỆU

Nghiên cứu Đánh giá Thực trạng và Xác định Nhu cầu Kết nối và Phát triển của Cha mẹ, Người thân, và Bạn bè của Người LGBTI+ (gọi tắt là người thân đồng minh) được thực hiện với mong muốn đưa ra cái nhìn tổng quan nhất về sự hiện diện của họ ở bối cảnh văn hóa - kinh tế - chính trị - xã hội hiện tại, từ đó có thể phát triển những phương án nhằm xây dựng phát triển một nhóm người thân đồng minh phù hợp, bền vững và có ý nghĩa trong phong trào vận động quyền LGBTI+ tại Việt Nam. Nghiên cứu được thực hiện bởi Trung tâm ICS và các chuyên gia tư vấn độc lập, với sự hỗ trợ và đóng góp ý kiến từ Phân hiệu Học viện Phụ nữ Việt Nam - Cơ sở Thành phố Hồ Chí Minh và các đối tác cộng đồng.

Các dấu mốc quan trọng trong quá trình hình thành và hoạt động của nhóm cha mẹ đồng minh cho tới nay:

- **2011:** Khởi đầu là hình thức chương trình nâng cao nhận thức cho cha mẹ có con là người LGBTI+, thuộc Trung tâm ICS.
- **2013-2014:** Nhóm PFLAG Việt Nam trở thành sứ giả quan trọng trong quá trình vận động quyền và vận động sửa đổi Luật Hôn nhân và Gia đình theo hướng hợp pháp hóa hôn nhân cùng giới.
- **2016:** Nhóm PFLAG Việt Nam tách khỏi ICS để hoạt động độc lập với mạng lưới hơn 80 thành viên.
- **2022:** Một số thành viên của Nhóm PFLAG Việt Nam tham gia vào hoạt động chiến dịch Tới Đồng ý.
- Bên cạnh mức độ tham gia khác nhau của các thành viên PFLAG Việt Nam, thì đại dịch COVID-19 cũng ảnh hưởng đến mức độ hiện diện và tình trạng hoạt động của Nhóm.

Nghiên cứu đã thu thập và tổng hợp thông tin thông qua 114 mẫu tham gia khảo sát trực tuyến, 09 người tham gia các cuộc phỏng vấn sâu và 08 người tham gia 02 cuộc thảo luận nhóm tại Thành phố Hồ Chí Minh và Thành phố Hà Nội trong nửa cuối năm 2023. Báo cáo nghiên cứu sau đây sẽ cung cấp cho người đọc cái nhìn sơ bộ về sự hiện diện, thách thức và cơ hội của các hội, nhóm cha mẹ đồng minh hiện nay, sau 12 năm hoạt động gắn liền với tiến trình quyền LGBTI+ tại các tỉnh thành trên khắp Việt Nam. Các thông tin này có thể là tiền đề cho các nghiên cứu chuyên sâu trong tương lai, cũng như là một cơ sở dữ liệu tham khảo cho các hoạt động lập kế hoạch của tiến trình quyền LGBTI+ tại Việt Nam.

ĐIỂM LUẬN TÀI LIỆU

Sau khi chương trình cải cách toàn diện Đổi Mới được triển khai vào năm 1986, với mục tiêu xây dựng một nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Việt Nam mở cửa chào đón nhiều tổ chức quốc tế thành lập văn phòng đại diện và triển khai dự án cung cấp các dịch vụ xã hội thay cho nhà nước. Nhưng đi kèm cùng những khoản viện trợ quốc tế nay là các tư tưởng phương Tây về bình đẳng giới, phát triển có sự tham gia (participatory development) và phương pháp hướng tiếp cận từ dưới lên (bottom-up approaches) trong lĩnh vực phát triển (Salemink 2006; Wells Dang 2012). Nhằm bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống của Việt Nam trước sự xâm nhập của văn hóa ngoại lai, chính phủ Việt Nam đã thành lập danh sách các tệ nạn xã hội, bao gồm những hành vi đi ngược lại với tiêu chuẩn về thuần phong mỹ tục được đặt ra, trong đó phải kể đến cờ bạc, nghiện ngập, mại dâm, bạo lực gia đình, và đồng tính vì nhấn mạnh vào hành vi quan hệ tình dục có nguy cơ cao lây nhiễm các bệnh truyền qua đường tình dục (Rydstrom, Nguyễn và Hoàng 2023; Phạm Quỳnh Phương 2022; Horton và Rystrom 2019). Nam quan hệ tình dục với nam (men who have sex with men - MSM) trở thành nhóm đối tượng mục tiêu chịu sự kỳ thị của xã hội vì là nhóm có quy cơ cao lây nhiễm HIV/AIDS (Nguyễn Thu Hương 2016; UNDP & USAID 2014; Khuất Thu Hồng và các cộng sự 2009).

Từ thập niên 90 của thế kỷ XX, các vấn đề về cộng đồng người đồng tính, song tính, chuyển giới, liên giới tính và người đa dạng giới và tính dục khác (LGBTI+) đã được lồng ghép trong các hoạt động phát triển của các tổ chức quốc tế, thúc đẩy các thảo luận về quyền con người và điều này ảnh hưởng trực tiếp đến phong trào vận động cho quyền của người LGBTI+ tại khu vực Đông Nam Á. Mặc dù các đám cưới đồng tính gặp phải sự phản đối của chính quyền địa phương và cộng đồng, đó chính là tiền đề thúc đẩy các diễn ngôn về quyền của người LGBTI+ tại Việt Nam. Năm 2000, Luật Hôn nhân và Gia đình đưa thêm điều khoản về cấm hôn nhân cùng giới (Điều 10, Khoản 5). Sự kiện Pride đầu tiên được tổ chức tại Hà Nội năm 2012 đã thu hút sự chú ý của truyền thông trong nước và quốc tế. Năm 2014, Luật Hôn nhân và Gia đình đã thay điều khoản cấm thành không thừa nhận hôn nhân cùng giới (Điều 8, Khoản 2). Kết quả Trưng cầu Ý kiến Người dân về Hôn nhân Cùng giới (2013) do Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE) thực hiện đã chỉ ra rằng tại thời điểm đó, có đến 52.9% trong số 5,000 người tham gia khảo sát không ủng hộ việc hợp pháp hóa hôn nhân cùng giới. Chiến dịch vận động cho hôn nhân bình đẳng Tôi Đồng Ý đã trở lại vào năm 2022 sau gần 10 năm, để tiếp tục vận động hợp pháp hóa hôn nhân cùng giới trong đợt sửa đổi tiếp theo của Luật Hôn nhân và Gia đình.

Đồng hành xuyên suốt cùng với các tổ chức và cá nhân vận động cho quyền của người LGBTI+ từ năm 2011 đến nay chính là nhóm PFLAG Việt Nam. Nhóm được triển khai như là một dự án đầu tiên của Trung tâm ICS vào năm 2011, chủ yếu tập trung vào các hoạt động kết nối và nâng cao năng lực, tổ chức các buổi cung cấp thông tin, chia sẻ câu chuyện và hỗ trợ kỹ thuật cho sự phát triển và điều phối của nhóm PFLAG Việt Nam trên khắp các tỉnh thành. Đặc biệt trong giai đoạn 2013 - 2014, Nhóm đã phối hợp cùng các tổ chức xã hội góp phần thực hiện và thúc đẩy chiến dịch Tôi Đồng Ý. Các câu chuyện cá nhân của các cha mẹ đồng minh về hành trình hiểu và chấp nhận con trên truyền thông đã thu hút sự quan tâm của công chúng và góp phần truyền cảm hứng cho những gia đình vẫn còn đang vật lộn với việc chấp nhận xu hướng tính dục và bản dạng giới của con mình. Nhóm cũng tham gia nhiều buổi tọa đàm, tham vấn ý kiến cộng đồng về xây dựng các văn bản pháp luật liên quan đến quyền và nghĩa vụ của người LGBTI+.

Năm 2016, PFLAG Việt Nam đã có hơn 80 thành viên, chủ yếu là các cha mẹ đã chấp nhận và có mong muốn chia sẻ trải nghiệm cá nhân và lên tiếng vì quyền lợi hợp pháp của con. Tuy nhiên, mức độ và tần suất tham gia của các thành viên rất đa dạng, với một số thành viên nòng cốt sinh sống và làm việc tại các thành phố lớn như Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh. Năm 2022, khi chiến dịch Tôi Đồng Ý trở lại, một số ít thành viên của Nhóm đã và đang tham gia thường xuyên trong việc kêu gọi sự ủng hộ cho hôn nhân cùng giới tại Việt Nam. Tuy nhiên, sau hai năm đối mặt với đại dịch COVID-19, nhiều thành viên của Nhóm đã không còn tham gia nhiều và tích cực với các hoạt động cộng đồng như trước nữa.

Tuy rằng trong những năm qua đã có rất nhiều nghiên cứu được thực hiện về cộng đồng LGBTI+ tại Việt Nam, nhưng nhóm ủng hộ, đồng hành, đặc biệt là đối tượng người thân đồng minh lại nhận được ít sự quan tâm của giới học thuật trong nước. Phạm Quỳnh Phương và các cộng sự (2017) thực hiện nghiên cứu về các yếu tố thúc đẩy, giúp cha mẹ chấp nhận và ủng hộ quyền của con là người LGBTI+, hiện đang là nghiên cứu chuyên sâu khai thác khía cạnh về người ủng hộ là cha mẹ đối với người LGBTI+. Trong nghiên cứu này, các tác giả đã xác định ba rào cản quan trọng nhất khiến cha mẹ không thể chấp nhận con, đó chính là (1) thiếu hụt kiến thức về đa dạng giới và tính dục, (2) định kiến về giới và hôn nhân theo chuẩn mực dị tính của xã hội, và (3) thể diện, danh dự của gia đình. Đặc biệt, một số yếu tố khác như nền tảng gia đình, yếu tố nghề nghiệp và quan hệ xã hội của cha mẹ đóng vai trò quan trọng trong quyết định chấp nhận và/hoặc công khai lên tiếng ủng hộ, bảo vệ quyền lợi hợp pháp của con. Nghiên cứu cũng chỉ ra rằng việc chấp nhận xu hướng tính dục và bản dạng giới của con, và việc lên tiếng ủng hộ, bảo vệ con công khai là hai hành động không trùng lặp với nhau.

Theo Broad (2011), khi nhận thức được con mình có thể có xu hướng tính dục và/hoặc bản dạng giới thiểu số, cha mẹ sẽ luôn trải qua cảm giác đau buồn và thất vọng. Tại thời điểm này, họ sẽ cần kết nối với những cha mẹ khác có cùng hoàn cảnh để nhận được sự an ủi, động lực giúp vượt qua giai đoạn mặc cảm và tự ti về con mình. Sau đó, cha mẹ sẽ được truyền cảm hứng và vì lòng yêu thương con, họ sẽ tham gia vào các hoạt động lên tiếng và bảo vệ cho người LGBTI+. Dựa trên nhận định này, tác giả xác định nhóm người thân đồng minh có hai sứ mệnh: (1) hỗ trợ tinh thần, động viên, an ủi những cha mẹ đang trong giai đoạn tổn thương, thất vọng, và (2) vận động cha mẹ, bạn bè, người thân tham gia vào tiến trình vận động quyền cho người LGBTI+.

Nghiên cứu "Đánh giá Thực trạng và Xác định Nhu cầu Kết nối và Phát triển của Cha mẹ, Người thân, và Bạn bè của Người LGBTI+" được thực hiện với mong muốn đưa ra một cái nhìn tổng quan nhất về sự hiện diện của người thân đồng minh ở bối cảnh văn hóa, kinh tế, chính trị và xã hội hiện tại. Từ đó, sẽ phát triển những phương án nhằm xây dựng phát triển các hoạt động hỗ trợ cộng đồng bền vững và có ý nghĩa trong phong trào vận động quyền LGBTI+ tại Việt Nam.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

PHẠM VI NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu "Đánh giá Thực trạng và Xác định Nhu cầu Kết nối và Phát triển của Cha mẹ, Người thân, và Bạn bè của Người LGBTI+" được thực hiện ở phạm vi như sau:

- Đối tượng nghiên cứu là cha mẹ, người thân, và bạn bè của người LGBTI+ tại Việt Nam.
- Thời gian nghiên cứu từ tháng 7 đến tháng 12 năm 2023.
- Địa bàn nghiên cứu: Online, Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh.

THUẬT NGỮ

Về thuật ngữ LGBTI+:

Nghiên cứu sử dụng cụm từ LGBTI+ là viết tắt của Cộng đồng người Đồng tính, Song tính, Chuyển giới, Liên giới tính (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender & Intersex), có cách gọi khác là Cộng đồng đa dạng Giới và Tính dục. Trong nghiên cứu này, các đối tượng tham gia khảo sát, phỏng vấn sâu và thảo luận nhóm sẽ có nhiều cách diễn giải hay mô tả khác nhau về cộng đồng đa dạng Giới và Tính dục, tuy nhiên, ngoại trừ khi trích dẫn, mọi cách mô tả và diễn giải này sẽ được hiểu chung hoặc diễn đạt lại bằng cụm từ LGBTI+ trong kết quả nghiên cứu.

Về thuật ngữ PFLAG - Cha mẹ đồng minh - Người thân đồng minh:

Thuật ngữ PFLAG có lịch sử lâu đời, bắt nguồn từ Mỹ từ những năm 1980. Tiền thân của PFLAG là POG - Cha mẹ của người đồng tính. Cho tới trước năm 2014, PFLAG được diễn giải là Cha mẹ, người thân và bạn bè của người đồng tính, song tính (theo pflag.org). Lịch sử hoạt động của PFLAG tại Mỹ cho thấy sự bao trùm và chứa đựng nhiều nhóm người ủng hộ hơn, nhiều nhóm người đa dạng giới và tính dục hơn. Do đó, sau năm 2014, PFLAG được dùng như một từ đơn cho tên của tổ chức, mà không diễn giải từng chữ cái ra nữa. Theo đó, PFLAG được hiểu là *"một tổ chức hỗ trợ, giáo dục và vận động cho người LGBTQ+ và gia đình của họ"* (theo pflag.org).

Tại Việt Nam, dù hoàn toàn độc lập về mặt tổ chức và nguồn lực, Nhóm cha mẹ có con là LGBTI+ ở Việt Nam cũng sử dụng thuật ngữ PFLAG trong tên gọi của mình. Dù vậy, trong bối cảnh ngôn ngữ và tiến trình tại Việt Nam, PFLAG thường được dùng cả khi nhắc tới Nhóm PFLAG Việt Nam và Nhóm PFLAG tại các tỉnh thành, là các tổ chức xã hội, có các thành viên là một số cha mẹ có con là người LGBTI+ và cả khi nhắc đến người có con là LGBTI+ một cách chung chung theo ngôn ngữ hội thoại hàng ngày của một số nhóm cộng đồng.

Bên cạnh đó, giữa các nền tảng mạng xã hội như Facebook, Tiktok của nhóm PFLAG Việt Nam cũng chưa thống nhất về cách diễn giải PFLAG là *"Hội Cha mẹ, Người thân của người đồng tính, song tính, chuyển giới"*, hay là *"Hội Cha mẹ, Người thân và Bạn bè của người đồng tính, song tính, chuyển giới"*. Các diễn giải này cũng không hoàn toàn trùng khớp giữa các nhóm PFLAG ở các tỉnh thành khác nhau.

Trong phạm vi nghiên cứu này, chúng tôi sẽ sử dụng thuật ngữ cha mẹ đồng minh, hoặc người thân đồng minh để đề cập đến những người có con, người thân và bạn bè trong cộng đồng thiểu số giới và tính dục, và sử dụng cụm từ Nhóm PFLAG Việt Nam khi nhắc đến một tổ chức cộng đồng được thành lập từ năm 2011 với thành viên là một số cha mẹ có con là người LGBTI+.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu sử dụng phương pháp kết hợp giữa định lượng và định tính để có thể vừa thu được bức tranh sơ bộ về tình trạng của cha mẹ - người thân - bạn bè của người LGBTI+, vừa thu được các câu chuyện và chia sẻ sâu về các cơ hội và rào cản của họ trong các hoạt động hỗ trợ cộng đồng LGBTI+.

Phương pháp định lượng: Phương pháp định lượng được thực hiện thông qua một bảng hỏi được chia sẻ qua nhiều nền tảng mạng xã hội có liên quan đến người LGBTI+ (Phụ lục 01).

Phương pháp định tính: Phương pháp định tính được thực hiện thông qua 02 hình thức:

- ❶ Phỏng vấn sâu với cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+, và với một số nhà vận động đã và đang tham gia tiến trình quyền LGBTI+ và đã có trải nghiệm làm việc cùng cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+ tại Việt Nam.
- ❷ Thảo luận nhóm với cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+.

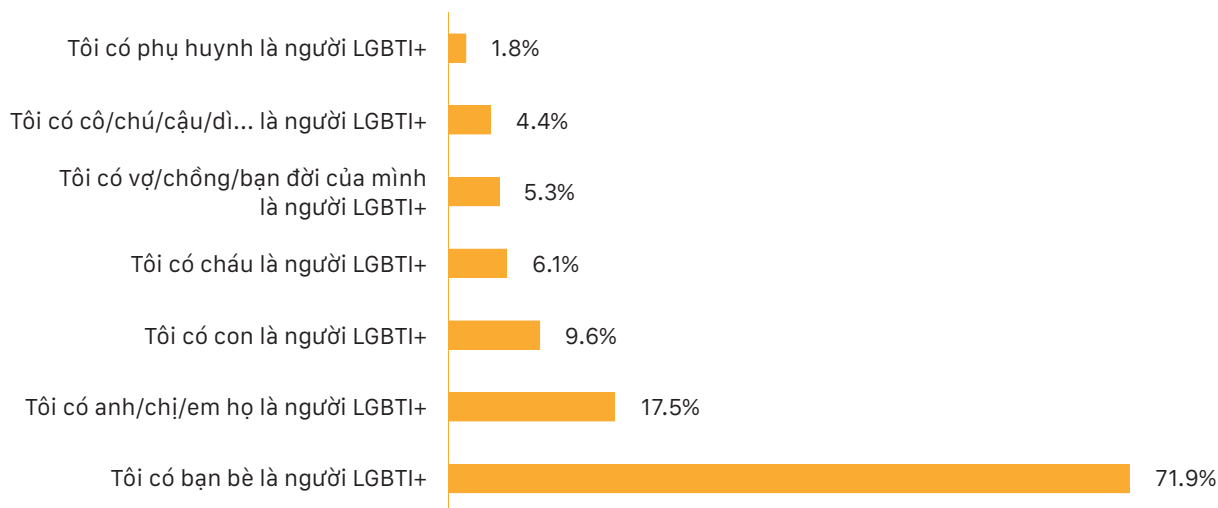
Hạn chế của nghiên cứu

Nghiên cứu này mang tính chất thăm dò và không thể cung cấp bức tranh toàn cảnh đầy đủ về các vấn đề liên quan. Đồng thời, thông tin thu thập được trong nghiên cứu này dựa trên quan điểm và cảm nhận của những người tham gia. Với một số mẫu nghiên cứu hạn chế thì kết quả nghiên cứu có thể không đại diện cho toàn bộ trải nghiệm của các bên liên quan.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CỦA NGƯỜI THAM GIA KHẢO SÁT LÀ CHA MẸ, NGƯỜI THÂN VÀ BẠN BÈ CỦA NGƯỜI LGBTI+

❶ MỐI QUAN HỆ VỚI NGƯỜI LGBTI+

Biểu đồ 1: Mối quan hệ của người trả lời với người LGBTI+ (n=114)

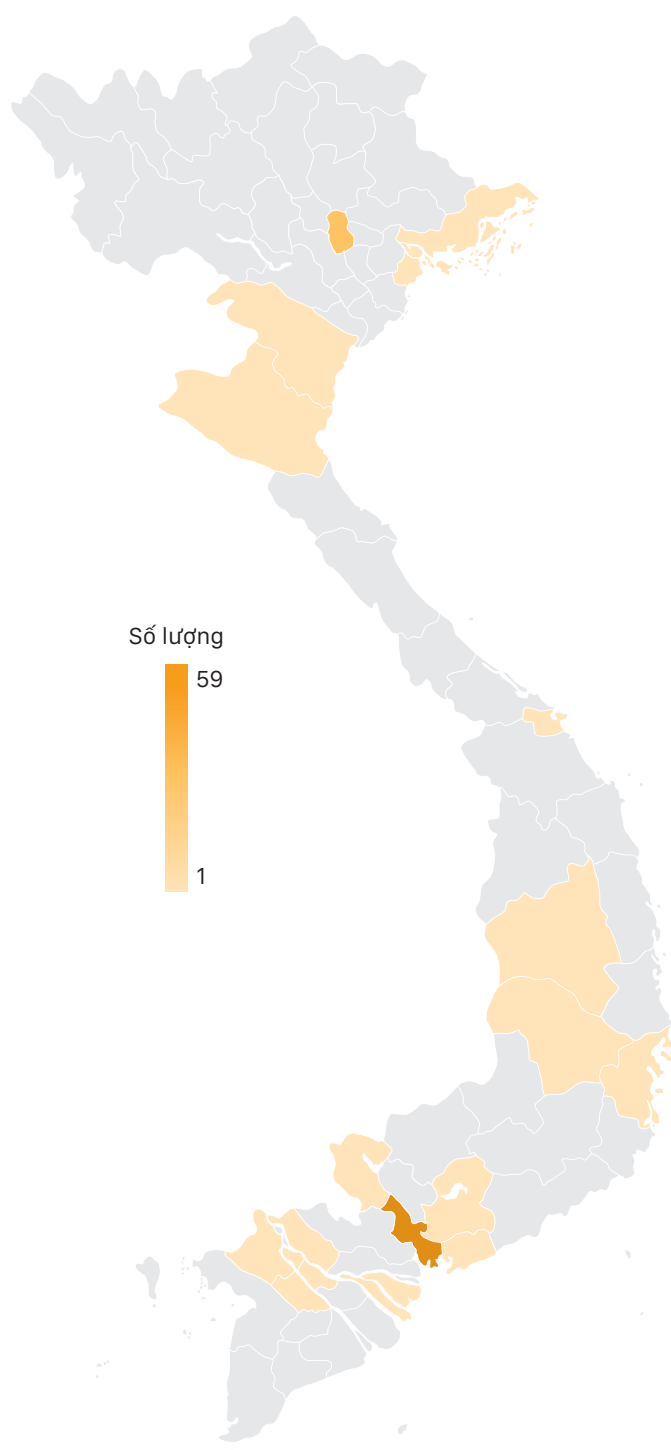
Trong mẫu khảo sát, 72% (82/114) người có bạn bè là người LGBTI+, chiếm tỉ lệ cao nhất trong mẫu. Tiếp theo là người có anh/chị/em/họ là người LGBTI+, chiếm 18% (20/114).

Có 6/8 người tham gia thảo luận nhóm là thành viên của Nhóm PFLAG Việt Nam và có con là người LGBTI+. 2/8 người tham gia thảo luận nhóm không là thành viên của tổ chức hay hội nhóm nào liên quan đến chủ đề LGBTI+, họ có con và người thân là người LGBTI+, đồng thời có theo dõi và tham gia các hoạt động ủng hộ người LGBTI+ tại 2 thành phố Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh (TP.HCM).

Có 3/9 người tham gia phỏng vấn sâu có con là người LGBTI+, 02 trong số đó là thành viên của PFLAG Việt Nam, 01 người là thành viên của một tổ chức cộng đồng LGBTI+. Có 5/8 người tham gia phỏng vấn sâu có người thân và bạn bè là người LGBTI+.

2 ĐỊA BÀN

Đa số những người tham gia khảo sát đang sinh sống và làm việc tại TP.HCM (chiếm 52% tổng số 114 người tham gia khảo sát).

Tỉnh thành	Số lượng	Tỷ lệ
Quảng Ninh	1	0.9%
Hải Phòng	2	1.8%
Hà Nội	29	25.4%
Thanh Hoá	1	0.9%
Nghệ An	1	0.9%
Đà Nẵng	3	2.6%
Gia Lai	1	0.9%
Đắk Lắk	1	0.9%
Khánh Hòa	1	0.9%
Đồng Nai	1	0.9%
Bà Rịa - Vũng Tàu	4	3.5%
TP. Hồ Chí Minh	59	51.8%
Tây Ninh	2	1.8%
Bến Tre	1	0.9%
Đồng Tháp	1	0.9%
Cần Thơ	4	3.5%
An Giang	2	1.8%

Bảng 1: Địa bàn của người tham gia khảo sát

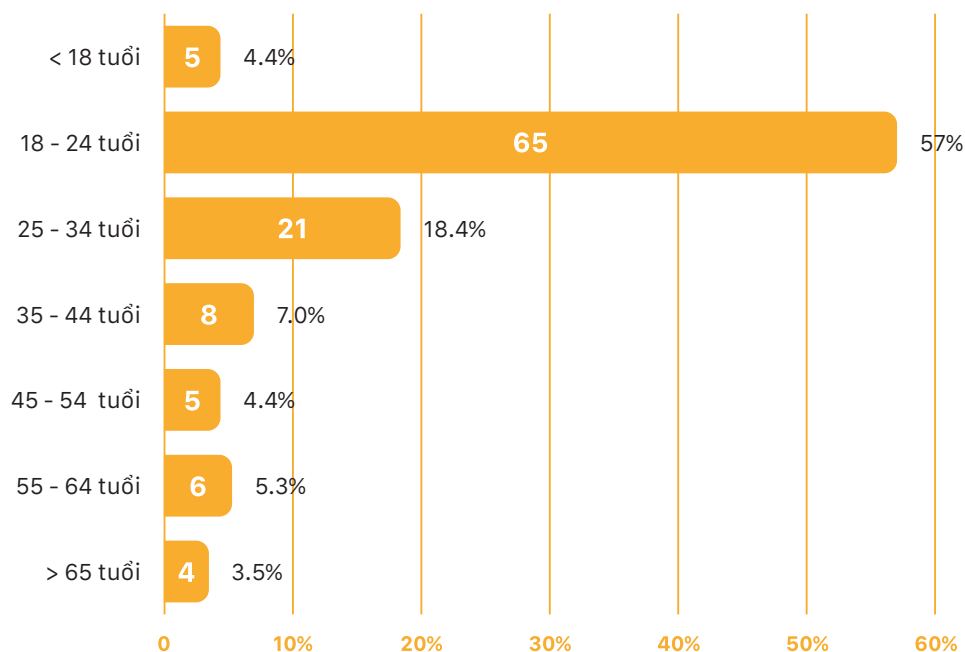
Biểu đồ 2: Phân bố người trả lời theo địa phương (n=114)

③ ĐỘ TUỔI

Đa số những người tham gia khảo sát đang sinh sống và làm việc tại TP.HCM (chiếm 52% tổng số 114 người tham gia khảo sát).

Độ tuổi	Số lượng	Tỷ lệ
Dưới 18 tuổi	5	4.4%
Từ 18 tuổi đến 24 tuổi	65	57.0%
Từ 25 tuổi đến 34 tuổi	21	18.4%
Từ 35 tuổi đến 44 tuổi	8	7.0%
Từ 45 tuổi đến 54 tuổi	5	4.4%
Từ 55 tuổi đến 64 tuổi	6	5.3%
Trên 65 tuổi	4	3.5%

Bảng 2: Độ tuổi của người tham gia khảo sát

Biểu đồ 3: Tỷ lệ người tham gia theo độ tuổi (n = 114)

④ NGHỀ NGHIỆP VÀ THU NHẬP

Hơn một nửa tổng số 114 người điền khảo sát hiện đang là học sinh, sinh viên (57.1%). Kết quả này đồng nhất với dữ liệu về tuổi của người tham gia, khi mà tỷ lệ từ 18-24 tuổi cũng rơi vào khoảng 57%. Thu nhập chủ yếu của người tham gia rơi vào mức dưới 5 triệu đồng (30%) hoặc không có thu nhập (26%).

Nghề nghiệp	Số lượng	Tỷ lệ
Học sinh	6	5.3%
Sinh viên	59	51.8%
Nội trợ	1	0.9%
Kinh doanh tự do	12	10.5%
Cán bộ/ Nhân viên trong các tổ chức xã hội, phi chính phủ	7	6.1%
Cán bộ/ Nhân viên trong cơ quan nhà nước	9	7.9%
Cán bộ/ Nhân viên trong doanh nghiệp	13	11.4%
Đã nghỉ hưu	7	6.1%

Bảng 3: Nghề nghiệp của người tham gia khảo sát

Thu nhập	Số lượng	Tỷ lệ
Không có thu nhập	30	26.3%
Dưới 5 triệu đồng	34	29.8%
Từ 5 đến 10 triệu đồng	20	17.5%
Từ 10 đến 20 triệu đồng	14	12.3%
Trên 20 triệu đồng	16	14.0%

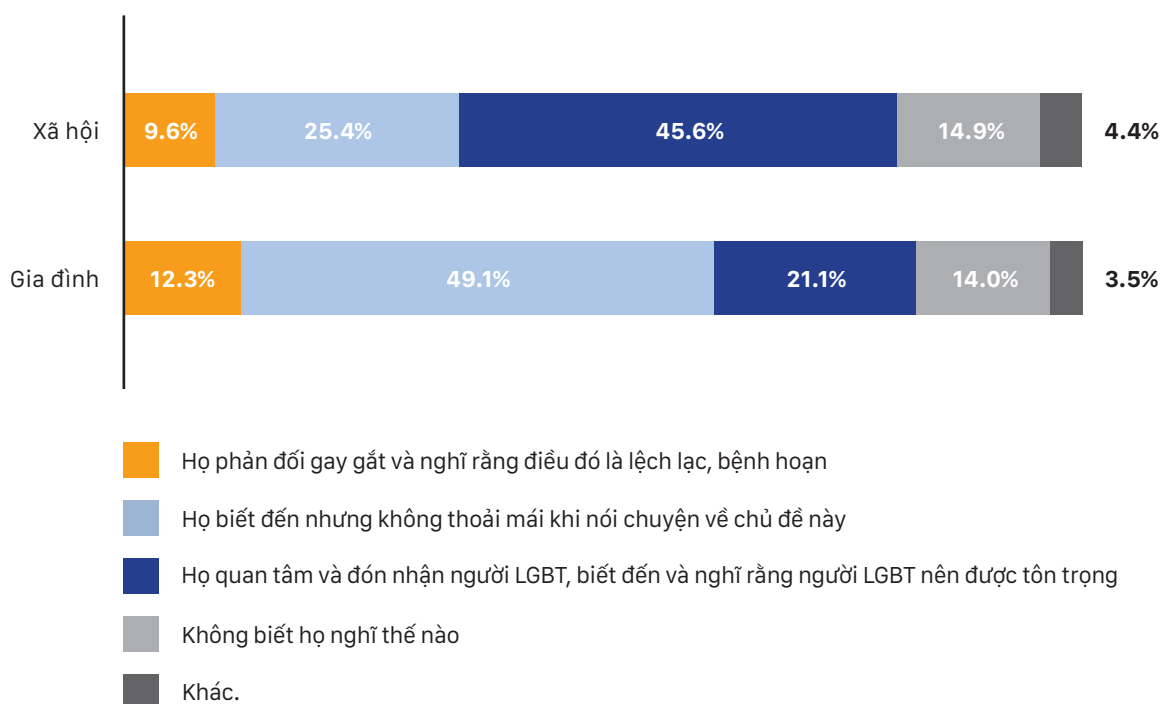
Bảng 4: Thu nhập của người tham gia khảo sát

⑤ KÊNH THÔNG TIN VỀ LGBTI+

Phần lớn đối tượng tham gia phỏng vấn sâu chia sẻ rằng họ biết đến khái niệm LGBTI+ qua các kênh trực tuyến (online) hoặc từ các tổ chức hoạt động về quyền của cộng đồng LGBTI+ như Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE), Trung tâm ICS và các tổ chức cộng đồng khác thông qua các ấn phẩm truyền thông, buổi tập huấn về xu hướng tính dục, bản dạng giới, thể hiện giới và các đặc điểm giới tính (SOGIESC) và hội thảo. Người được phỏng vấn cũng chia sẻ động lực khiến họ tìm hiểu các thông tin về LGBTI+ là việc có người thân thể hiện xu hướng tính dục và bản dạng giới thiểu số.

ĐÁNH GIÁ VỀ MỨC ĐỘ CHẤP NHẬN NGƯỜI LGBTI+ CỦA XÃ HỘI NÓI CHUNG

Nhìn chung, thái độ đón nhận người LGBTI+ trong gia đình và xã hội được đánh giá là vẫn còn hạn chế, tuy nhiên có sự khác biệt giữa mức độ chấp nhận trong xã hội so với người thân trong gia đình ($p = 0.00007$). Trong khi 46% người trả lời cho rằng xã hội đã quan tâm và đón nhận, đồng thời nghĩ rằng người LGBTI+ nên được coi trọng, thì chỉ có 21% người trả lời cho rằng những người trong gia đình đón nhận người LGBTI+. Bên cạnh đó, 25% người trả lời cho rằng xã hội có biết đến nhưng vẫn không thoải mái khi trò chuyện về chủ đề LGBTI+, trong khi đến gần nửa số người trả lời (49%) cho rằng những thành viên trong gia đình có thái độ tương tự. Tỷ lệ người cho rằng người LGBTI+ bị phản đối gay gắt trong gia đình vẫn cao hơn trong xã hội (12% và 10%).

Biểu đồ 4: Đánh giá sự chấp nhận của gia đình và xã hội về người LGBTI+ (n=114)

Giới, xu hướng tính dục, và trình độ học vấn của người trả lời không có liên quan đến cách nhìn nhận về thái độ của gia đình và xã hội đối với người LGBTI+. Tuy nhiên, có mối tương quan giữa nghề nghiệp của người trả lời và nhận thức của họ về sự chấp nhận của gia đình và xã hội về người trong cộng đồng (p lần lượt là 0.03 và 0.01).

Những người không tham gia, hoặc hầu như không tham gia các hoạt động đội nhóm xã hội có xu hướng đánh giá thấp mức độ chấp nhận của người thân trong gia đình đối với người LGBTI+, so với nhóm người ít tham gia hoặc có tham gia hoạt động xã hội ($p = 0.04$). Tuy nhiên, chênh lệch giữa hai nhóm này về sự chấp nhận trong xã hội là không đáng kể. Xu hướng tương tự cũng được tìm thấy đối với nhóm người không tham gia các tổ chức về người LGBTI+, so với nhóm người có tham gia ($p = 0.02$).

NHU CẦU KẾT NỐI, THAM GIA

Kết quả định lượng cho thấy người tham gia các tổ chức xã hội thường có xu hướng tham gia vào các hội nhóm liên quan đến người LGBTI+ nhiều hơn nhóm không tham gia ($p = 0.00000002$). Việc tham gia các tổ chức về quyền người LGBTI+ còn có liên quan đến nghề nghiệp ($p = 0.003$). 4/7 người nghỉ hưu (57.1%) và 4/12 nhân viên kinh doanh tự do (33.3%) báo cáo là có tham gia vào các tổ chức này, trong khi ở các nhóm còn lại, con số này rơi vào khoảng dưới 10%. Kết quả định lượng cũng cho thấy sự tham gia vào các tổ chức về người LGBTI+ cũng liên quan đến yếu tố giáo dục ($p = 0.02$). Có 2/3 người (66.7%) thuộc nhóm thạc sĩ hoặc tương đương, và 3/9 (33.3%) thuộc nhóm tốt nghiệp cấp hai tham gia các tổ chức này. Con số này ở các nhóm khác rơi vào khoảng 6%. Không có mối tương quan giữa xu hướng tính dục hoặc thu nhập và nhu cầu tham gia hội nhóm về quyền người LGBTI+. 40/114 (35.1%) câu trả lời chia sẻ rằng họ đã hoặc đang tham gia ít nhất một tổ chức, đơn vị hội nhóm xã hội. 13 hội nhóm trong số đó có các hoạt động trực tiếp liên quan đến cộng đồng LGBTI+.

Phần lớn người tham gia phỏng vấn sâu và thảo luận nhóm có tham gia hội, nhóm cộng đồng hoạt động trong lĩnh vực nâng cao nhận thức và vận động quyền cho người LGBTI+, dưới hai dạng: tham gia tổ chức, định hướng cho những hoạt động này; và tham gia theo từng hoạt động nhỏ lẻ và cung cấp hỗ trợ trong khả năng tài chính, công sức, và mối quan hệ xã hội của mình. Đây chính là cách phổ biến nhất mà cha mẹ, người thân, và bạn bè của người LGBTI+ tham gia vào các hoạt động cộng đồng, và phong trào quyền LGBTI+ tại Việt Nam. Họ bắt đầu với những hỗ trợ nhỏ lẻ cho các chương trình, sự kiện và dần dần tham gia sâu và chủ động hơn.

"Cô vẫn chỉ là những cái người gọi là ủng hộ thôi, hoặc là hỗ trợ những cái gì mà mình có thể thôi, chứ còn chưa gọi là cộng tác viên hay là tình nguyện viên. Giống như là tụi con là Cộng tác viên thì tụi con sẽ làm sâu hơn, phải không? Hoặc Tình nguyện viên họ sẽ làm từng một sự kiện, sẽ làm sâu từng sự kiện đó. Nhưng mà với cô thì cô vẫn chưa... Cảm thấy là mình vẫn đang ở cái mức độ là đứng ở vòng ngoài ủng hộ được cái gì, trong cái khả năng của mình thì ủng hộ thôi. Mình chưa là cái gì đó một cách cụ thể, hoặc là một cách chính thức thì cô chưa làm. Cô chưa thấy, cô chưa làm được."

Mẹ, có con là người LGBTI+

Động lực khiến cha mẹ, người thân, và bạn bè người LGBTI+ tham gia vào các hoạt động cộng đồng cũng bắt nguồn từ chính tình yêu thương, cảm thông đối với người thân trong gia đình của mình. Họ mong muốn gia đình và xã hội có cái nhìn đúng và tích cực hơn về cộng đồng LGBTI+, để giúp người thân mình có cuộc sống tốt hơn.

"Trước đây là kiểu em trong vai trò là một người ủng hộ, kiểu như em nhìn thấy kiểu em họ em gia đình cấm cản này, kiểu như không chỉ riêng em họ em mà em cũng có một vài người bạn trong cộng đồng đó. Kiểu như họ cũng chưa dám come out với gia đình, cho là kiểu như là, em cũng muốn, kiểu như, góp phần vào, một phần vào việc là để giúp cộng đồng có thể, nói như thế nào nhỉ, giúp cộng đồng có cái nhìn cởi mở hơn."

Chị gái, có em là người LGBTI+

Ngoài ra, người thân tham gia vào các hoạt động cộng đồng cũng có nhận thức tích cực về ý nghĩa và tác động của những hoạt động mà họ tham gia đến với gia đình, cộng đồng và xã hội. Tác động gần gũi nhất với họ chính là sự cảm thông đến từ chính gia đình mình khi hiểu đúng về đa dạng giới và tính dục. Tiếp đến là tác động lên những gia đình có con, em, người thân là người LGBTI+, đặc biệt đối với những gia đình còn đang trăn trở, vật lộn với định kiến xã hội về người có giới và tính dục thiểu số. Họ mong muốn mang lại thay đổi tích cực, giúp những gia đình khác hiểu và chấp nhận người thân mình hơn.

"Hết sức có ý nghĩa đối với những bạn trong cộng đồng và tất cả những phụ huynh nữa. Bởi vì khi họ gặp nhau, có những cái gặp mặt, cái tọa đàm nho nhỏ như thế, để những cái phụ huynh mà có con trong cộng đồng người ta hiểu hơn. Hiểu hơn và được nghe những cái tâm sự, những cái chia sẻ của những người cùng cảnh ngộ như mình chẳng hạn. Đấy đó là một cái kinh nghiệm, hoặc là giống như đấy là để mà mình suy nghĩ lại những cái đối xử của mình đối với con, hoặc là những người con phải suy nghĩ như làm sao để đối xử với cha mẹ trong cái mối quan hệ giữa các bạn trong cộng đồng với cha mẹ. Thì cô thấy hay, hết sức có ý nghĩa luôn."

Mẹ, có con là người LGBTI+

NHẬN THỨC VỀ CÁC VẤN ĐỀ CỦA CỘNG ĐỒNG LGBTI+

Người tham gia thảo luận nhóm và phỏng vấn sâu chia sẻ nhiều vấn đề mà cộng đồng LGBTI+ cần đến sự giúp sức và hỗ trợ của cha mẹ. Phần dưới đây sẽ liệt kê các vấn đề được nêu ra trong các cuộc phỏng vấn, và phân tích vai trò của cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+ trong việc hỗ trợ giải quyết các vấn đề này.

Vấn đề được nhắc đến nhiều nhất là việc các bạn trẻ LGBTI+ gặp khó khăn khi công khai và xử lý những mâu thuẫn quan điểm khi công khai với cha mẹ, thậm chí là bị bạo hành trong chính gia đình sau khi công khai.

"... có những bạn không may mắn, cha mẹ cũng cố chấp lắm, hoặc là phong kiến, hoặc ở những cái vùng sâu vùng xa đó. Người ta không có tiếp cận thông tin đại chúng được, cái hiểu biết của người ta không có rộng. Người ta chưa có hiểu LGBT là cái gì. Người ta hay nghĩ là bệnh hoạn, hay nó bất chước, hay nó đua đòi, hay nó phong trào ấy. Hoặc là nghĩ chắc mẹ ở ác quá nên con mới bị như vậy."

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên của Nhóm PFLAG Việt Nam

Người tham gia phỏng vấn nhận định rằng giữa các cha mẹ với nhau sẽ dễ dàng nói chuyện và thuyết phục các cha mẹ khác thấu hiểu con và chấp nhận con. Các cuộc trao đổi giữa cha mẹ với nhau cũng là những dịp chia sẻ kiến thức trực tiếp.

"Có nhiều khi cha mẹ, không hiểu về cộng đồng và không hiểu các bạn. Thì muốn mình nói chuyện với cha mẹ là rất là khó, khó để nói chuyện lắm. Các bạn có thể hẹn với PFLAG để mà gặp nhau, trò chuyện qua một buổi cà phê, hoặc trên Zalo, Facebook, nếu mà cha mẹ chịu. Còn nếu không chịu thì mình chỉ chia sẻ cách và nguồn tài liệu để mà bạn thuyết phục gia đình. Nếu mà cha mẹ chịu nói chuyện với mình thì đó là một cái bước tiến rất là tốt. Nhưng mà có nhiều người không bao giờ chịu."

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên của Nhóm PFLAG Việt Nam

Đối với những trường hợp phát sinh mâu thuẫn và bạo lực, thì sự hỗ trợ giữa các đầu mối người thân đồng minh tại các tỉnh thành cũng rất quan trọng trong việc kết nối nguồn lực và chia sẻ thông tin giữa các tỉnh để hỗ trợ nạn nhân bạo lực.

Vấn đề thứ hai được nhiều người tham gia phỏng vấn nhắc tới là việc hạn chế về nhận thức cộng đồng, như thiếu kiến thức về người LGBTI+ và dẫn tới các hành vi kì thị, phân biệt đối xử. Báo cáo của Viện iSEE (2023) cũng cho thấy người LGBTI+ vẫn đang bị phân biệt đối xử và có trải nghiệm kỳ thị ở cả gia đình, trường học và nơi làm việc. Theo báo cáo này, nhóm đặc biệt dễ trở thành nạn nhân của phân biệt đối xử và bạo lực là người chuyển giới nữ. Cái nhìn của xã hội có thể đã phần nào thay đổi nhưng vẫn còn rất nhiều khó khăn mà người LGBTI+ vẫn đang phải đối mặt.

"...Bạn đó ở Nam Định. Bạn đó là gay, khi mà cha mẹ bạn đó phát hiện thì nhốt và tịch thu hết điện thoại. Và khi biết bạn đó có người bạn trai, thì ba mẹ làm áp lực và nói sẽ đưa bạn trai bạn đó vô tù. Nên là bạn đó hoảng, nên phải cầu cứu với cộng đồng. Bạn đó chỉ biết cộng đồng qua những trang trên mạng thôi, và biết một bạn ở Đà Lạt rồi cầu cứu. Bạn ở Đà Lạt lại cầu cứu qua cô, coi ở Nam Định có nhóm nào có thể hỗ trợ bạn đó được không. Thì PFLAG có mạng lưới và tìm tổ chức ở Nam Định hỗ trợ bạn đó".

Mẹ, có con là người LGBTI+, Nhóm PFLAG Việt Nam

Vấn đề thứ ba được nhắc đến theo hướng là hệ quả tiêu cực từ các vấn đề trên. Ví dụ như việc cộng đồng người chuyển giới gặp nhiều khó khăn khi tìm kiếm công ăn việc làm và dễ sa vào tệ nạn xã hội khi thiếu đi sự hỗ trợ và bảo vệ của gia đình và xã hội. Sự bất ổn về sinh kế cũng gắn liền với các vấn đề về sức khỏe tinh thần. Người tham gia phỏng vấn chia sẻ là vấn đề về sức khỏe tâm thần của người LGBTI+ đang chưa được quan tâm đúng mực, nhất là đối với các bạn không được gia đình chấp nhận.

"Đa số là tụi nó, những đứa mà gia đình không chấp nhận, mà tụi nó tự ra sinh sống ấy, phải nói là tụi nó rất là, là bệnh...Nó không có ổn chút nào hết trơn. Tại vì tinh thần nó không ổn thì cái việc làm nó ảnh hưởng rất là nhiều. Tinh thần nó không ổn thì nó bỏ mặt hết nó không thèm làm dù nó hứa hẹn, rồi người ta thấy một đứa như vậy thì làm sao người ta thấy người ta tin tưởng giao việc làm mà cho thăng tiến, thành ra trong cuộc sống nó cứ lênh đênh không ổn định, mà càng không ổn định thì tinh thần càng bị nữa. Mà gia đình mà áp lực nữa thì hầu như tụi nó có những giai đoạn nó giống như tâm thần. Nhiều lắm, rất là nhiều."

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

"Những người không phải LGBT thì đã có rất là nhiều trung tâm người ta làm việc về tham vấn sức khỏe tinh thần rồi. Thế nhưng mà em thấy là thường cái đấy nó chỉ tập trung vào các bạn không ở trong cộng đồng thôi hoặc là người ta chỉ nói chung chung thôi, mà người ta không nhắm một cách rõ ràng là đây là có các dịch vụ dành cho các bạn LGBT. Mà em nghĩ là các vấn đề của các bạn LGBT thì khá là đặc thù. Ví dụ như là cái sự chuyển biến về mặt tinh thần của các bạn ấy có thể khác với người không trong cộng đồng. Em nghĩ cái đấy cũng là một cái cần thiết để giúp cho mọi người có thể gọi là ổn định cả về tinh thần và cả mặt thể chất nữa."

Anh trai, có em là người LGBTI+

Vấn đề thứ tư được nhắc đến là giáo dục kỹ năng sống, đặc biệt là sức khỏe sinh sản và sức khỏe tình dục cho các bạn trẻ ở cộng đồng LGBTI+ cũng là vấn đề chưa được quan tâm toàn diện. Trong bối cảnh truyền thông về HIV/AIDS và các bệnh lây qua đường tình dục nhấn mạnh vào yếu tố danh tính, người tham gia thảo luận nhóm cho rằng các định kiến về LGBTI+ sẽ càng được khắc sâu.

"Trên VTV1 nói là những năm trước là cái số HIV trong cộng đồng thì có tỷ lệ cao là cái mại dâm và tiêm chích ma túy, nhưng gần vài năm gần đây thì cái tỷ lệ thế là rất dài chứng tỏ cộng đồng trong cộng đồng đấy nhận thức rất cao nhưng mà riêng cộng đồng gay, LGBT, rất đau đầu là tỷ lệ HIV trong cái cộng đồng gay là tăng vọt gánh nặng trong ngành y tế. Thế thì khi mình đã vận động người ta là phải công nhận mình tự hào, thì bây giờ mình vướng một cái đấy là làm cho cái xã hội rất là lo lắng nhất là cha mẹ lo lắng lắm... cho nên mình nghĩ rằng cái tuyên truyền vận động để bảo vệ sức khỏe cho LGBT là còn thiếu."

Cha, có con là người LGBTI+

NHỮNG RÀO CẢN KHI THAM GIA CÁC HOẠT ĐỘNG ỦNG HỘ CỘNG ĐỒNG LGBTI+

Khảo sát và chia sẻ từ người tham gia thảo luận nhóm và phỏng vấn sâu cho thấy một số khía cạnh chủ quan từ nội bộ tiến trình của cộng đồng LGBTI+ và một số khía cạnh khách quan từ xã hội, kinh tế, chính trị đều đã và đang trở thành rào cản cho sự tham gia của người thân đồng minh của người LGBTI+.

❶ MỘT SỐ RÀO CẢN TỪ NỘI BỘ TIẾN TRÌNH

Mặc dù dữ liệu định lượng cho thấy việc lo sợ, không muốn cho người khác biết rằng con mình là người LGBTI+ không phải là nguyên nhân dẫn đến việc tham gia vào các tổ chức vì quyền người LGBTI+, dữ liệu định tính đã cho thấy một góc nhìn khác (Biểu đồ 5). Từ phía cha mẹ, người thân, họ gặp trở ngại tâm lý khi sợ họ hàng, gia đình, xã hội biết con mình là LGBTI+, nhất là nếu các hoạt động đòi hỏi họ phải công khai trước truyền thông.

"Việc xuất hiện và nhận mình là một thành viên PFLAG cũng là một điều áp lực. Thường việc tiếp cận và mời từng người đến tham gia sự kiện với những người khác rất khó. Thường chỉ có một vài gương mặt quen thuộc."

Thành viên sáng lập, Tổ chức cộng đồng của người chuyển giới tại Hà Nội

"Tùy từng người thôi nhưng vẫn còn có cái sợ. Sợ kỳ thị. Bởi vì anh tham gia đấy thì anh muốn phát huy được, anh muốn vận động xã hội là anh phải công khai trên truyền thông đúng không? Cho nên anh phải đứng lên anh phát biểu như ở trên VTV3 đấy. Nhưng mà tôi thì không bao giờ quay lên truyền hình tôi vẫn phải giữ khoảng cách an toàn."

Cha, có con là người LGBTI+

"...rất là ngại, là sợ người kia hỏi người này hỏi mình có phải thế này thế kia, con mình có phải thế này thế kia không?"

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

Bên cạnh đó, một số thành viên đã dừng hoạt động trong Nhóm PFLAG Việt Nam hoặc thành viên có rất ít sự tham gia trong khoảng từ năm 2018 trở lại đây, chỉ ra rằng rất khó để tìm kiếm những gương mặt mới, đồng thời cũng khó có thể giữ chân những người đã biết tới hoạt động của Nhóm và thúc đẩy họ tham gia sâu vào tiến trình. Nhận định chung của người tham gia thảo luận nhóm là do đặc thù nhu cầu của đa phần cha mẹ, người thân thường dừng lại ở việc hiểu và thông cảm cho con chứ họ không có nhu cầu tham gia sâu vào tiến trình LGBTI+. Dữ liệu khảo sát cũng đã cho thấy rằng lý do phổ biến nhất cho việc không tham gia vào các tổ chức vì quyền người LGBTI+ là không có nhu cầu (25%) (Biểu đồ 3).

Thứ hai, sự thiếu vắng vai trò tiên phong của người LGBTI+ trẻ trong các hoạt động của người thân đồng minh cũng làm giảm tần suất và quy mô của các hoạt động này.

Người tham gia nghiên cứu nhận định rằng nhiều bạn trẻ trong cộng đồng LGBTI+ cũng chưa chắc đã biết nhiều về các hoạt động, nên vì thế họ cũng khó mời và thuyết phục các cha mẹ tham gia. 29% người tham gia khảo sát cũng đã chỉ ra những khó khăn trong việc tiếp cận tổ chức về người LGBTI+ trong nhóm người thân và cha mẹ. 21% trả lời họ không tham gia vì không biết đến các hội nhóm, và 8% biết nhưng không biết cách tham gia (Biểu đồ 3). Một số thành viên của PFLAG Việt Nam nhận định rằng họ cần các bạn trẻ LGBTI+ khởi xướng các hoạt động để có cơ hội cho sự tham gia của họ.

“Bản thân các con trong cộng đồng các con cũng không biết nhiều để đưa cha mẹ đến đâu. Ví dụ cái hôm vừa rồi mà họp với một số ở người văn phòng Quốc Hội đấy, thì chính mấy bạn còn không biết Luật chuyển đổi giới tính cho đến hôm ấy”.

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên của Nhóm PFLAG Việt Nam

“Tôi nghĩ là nhu cầu của phụ huynh rất là lớn nhưng mà vì nó không có một cơ hội gì, hiện tại không có một ngọn cờ nào tập hợp cả”.

Mẹ, có con là người LGBTI+

Thứ ba, các hoạt động trong tiến trình LGBTI+ hiện tại chưa thực sự tập trung và giải quyết được các nhu cầu của cha mẹ, mà ngược lại, các hoạt động của cha mẹ hỗ trợ cộng đồng lại phụ thuộc khá nhiều vào chương trình của các tổ chức xã hội khác đang làm việc liên quan đến các chủ đề về LGBTI+.

“Các hoạt động giáo dục công chúng đang chỉ tập trung cho nhân vật chính là người LGBT, trong khi không có những câu chuyện tập trung vào nhóm người thân của người LGBT. Phụ huynh nào cũng có nỗi sợ, sợ khi công khai con, bị tấn công. Nếu không giải quyết được nỗi lo tâm lý của họ thì sự tham gia của họ sẽ không được bền vững”.

Thành viên sáng lập, tổ chức cộng đồng của người chuyển giới

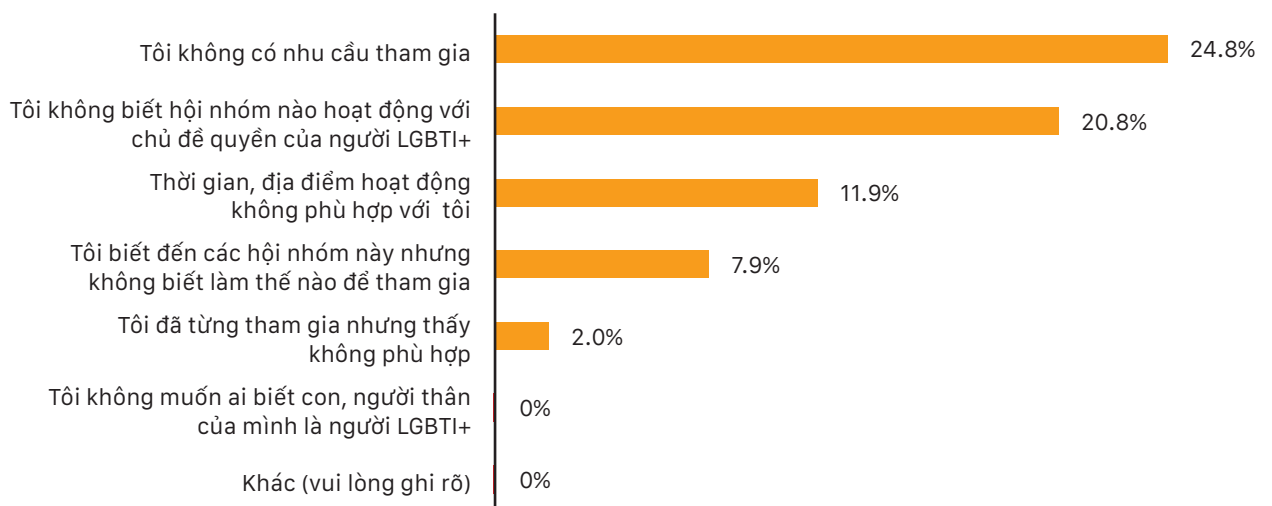
“Thật sự nó rất là nhiều cái nhá. Nhiều cái nó lên truyền thông rồi thế nhưng người ta không dám ra mặt đâu. Những người được gặp gỡ là người ta sẽ bộc lộ hết ra người ta do tìm thấy người giống mình, thì người ta thích hơn và người ta hiểu hơn là đọc sách đọc vở đây này. Đây cái không gian để mà đồng cảm, để thấu hiểu, để chia sẻ thì còn mạnh hơn là tài liệu. Tài liệu ít người đọc, nhìn một đồng đồng giấy thì già rồi không ai đọc hết.”

Cha, có con là người LGBTI+

Việc các chương trình hành động hiện tại có ngân sách và chủ động hỗ trợ các hoạt động của các cá nhân và hội nhóm của cha mẹ và người thân đồng minh hay không cũng là trăn trở của nhiều người. Phụ thuộc vào các nguồn lực tài chính và nhân lực của các tổ chức có tư cách pháp nhân cũng đem đến rủi ro tiềm tàng về tính bền vững và khả năng phát triển năng lực và thể hệ kế cận của các hoạt động của cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+.

“Ngày xưa là (Viện) ISEE làm, xong hết tiền không có tài trợ nữa. Giờ chúng tôi thứ nhất là không có tiền, thứ hai cũng không có người trình độ mà viết các đề án để gửi nước ngoài để xin tiền.”

Cha, có con là người LGBTI+

Biểu đồ 5: Những lý do khiến người thân, cha mẹ không tham gia các tổ chức về quyền của người LGBTI+ (n=101)

❷ MỘT SỐ RÀO CẢN KHÁCH QUAN TỪ XÃ HỘI, KINH TẾ VÀ CHÍNH TRỊ

— Dù có sự thay đổi so với bối cảnh 10 năm trước, xã hội vẫn chưa nhìn nhận đúng đắn về các vấn đề liên quan đến người LGBTI+.

Xét trên khía cạnh pháp luật, dù các nguyên tắc pháp luật của Việt Nam hướng tới việc bảo vệ những nhóm yếu thế và xây dựng một xã hội bình đẳng, sự rải rác và thiếu thống nhất trong cách hiểu các thuật ngữ khiến cho người LGBTI+ tại Việt Nam chưa được công nhận là một nhóm yếu thế trong xã hội, ví dụ như Bộ luật Dân sự và các quy định pháp luật có liên quan không đưa ra lý giải thế nào là một nhóm thiểu số (iSEE, 2023). Điều này khiến cho các chủ đề thảo luận về LGBTI+ khó đi vào công sở, cơ quan, doanh nghiệp, trường học và các chương trình của các hội và đoàn thể. Ngoài ra, pháp luật chưa công nhận quyền kết hôn cho các cặp đôi đồng giới cũng là một lý do khiến cho chủ đề LGBTI+ không được ủng hộ.

"Với Việt Nam mình có một cái là mọi người bảo phải tôn trọng pháp luật. Nếu mà các bạn yêu, các bạn đám cưới, rồi các bạn muốn được công nhận như những cặp đôi khác thì cái đó pháp luật đâu có công nhận đâu. Tại bây giờ sống thì cứ việc sống, mà đó là pháp luật không công nhận thì đó là trái luật rồi, mà trái luật thì người ta không có ủng hộ. Thì người ta có cái căn cứ để không ủng hộ. Khi nào pháp luật công nhận đi, tại sao tin theo pháp luật tại sao công nhận. Nên thành ra nếu là pháp luật công nhận, thì đó là một cái lợi thế rất lớn cho các bạn. Để mà các bạn có thể nói như những người khác rằng: tôi đã được pháp luật, đã được nhà nước công nhận."

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

— Các tổ chức, hội nhóm của người thân đồng minh tại các tỉnh thành chưa có tính chính danh.

Là một tổ chức thành lập và duy trì hoạt động suốt từ năm 2011, việc thành lập Hội được ghi nhận là một kết quả mong muốn trong chiến lược của PFLAG Việt Nam khi sau thành lập, khoảng năm 2012.

"Đấy ở cái lớp tập huấn năm ấy thì ai cũng có một cái tham vọng là sẽ đăng ký bên nhà nước thành hội, có tư cách pháp nhân có con dấu. Để khi mà đi giao dịch đi ký các cái hợp đồng thì phải có tư cách pháp nhân, đây là chắc chắn, thì họ đã tham vọng đấy và cũng nói là đến năm mười mấy thì là cái cơ quan thông tin duy nhất của cộng đồng LGBT".

Cha, có con là người LGBTI+

Tuy nhiên tính đến thời điểm hiện tại, các hoạt động của Nhóm PFLAG Việt Nam không pháp nhân, mà hoạt động giống như các hội nhóm xã hội tự phát và không có tính chính danh. Điều này khiến việc trao đổi và đề xuất phối hợp hoạt động với các đơn vị chính quy khác trở nên khó khăn hơn khi tính chính danh của tổ chức chưa được ghi nhận.

"Ờ, nếu mình được một cái giấy giới thiệu, tôi là trong ban chấp hành của hội đó, đến gặp ban chấp hành của hội Phụ Nữ ở mảng xã hội, đến trao đổi về vấn đề gì đó thì người ta mới hỗ trợ mình, còn giờ, mình không là cái gì. Người ta hỏi mình là ai từ đâu tới thì mình nói làm sao. Ai cho mình vô?"

Mẹ, có con là LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

Tính chính danh ảnh hưởng trực tiếp đến các hoạt động của các nhóm người thân đồng minh, ví dụ như quy mô, địa điểm và tính pháp lý của các hoạt động, sự kiện tổ chức. Một số chia sẻ từ thảo luận nhóm cho biết họ gặp khó khăn với chính quyền địa phương khi tổ chức các hoạt động tại địa điểm tư nhân như nhà riêng, nhà thuê, và lo ngại ảnh hưởng đến gia đình và công việc kinh doanh trong trường hợp gặp phải sự chất vấn về giấy phép hoạt động và tính chính danh của đơn vị tổ chức. Đây cũng chính là lý do mà một số người LGBTI+ lo ngại và có phần phản đối cha mẹ, người thân và bạn bè khởi xướng, tổ chức các hoạt động cộng đồng.

"Hai đứa con mình nói mẹ đẹp đi, đừng có hoạt động gì hết. Tại đi tới đâu mình bị đuổi tới đó, mà đuổi một cách mình tức muốn ói luôn."

Mẹ, có con là LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

"Bởi vì người ta rất sợ là những cái hội đấy lấy danh nghĩa của hội rồi bí mật nhận tài trợ bên ngoài về cái mục đích xấu."

Mẹ, có con là người LGBTI+

Đồng thời, việc tiếp cận các nguồn quỹ phát triển cũng gặp khó khăn hoặc cần người trợ giúp về mặt quy trình, tài chính, hành chính, và nguồn quỹ được nhận cần phải đi qua một đơn vị chính danh khác để được phép sử dụng hợp pháp.

"Xin được một cái dự án có 20 triệu, một năm được một hai cái dự án chứ có nhiều đâu".

Mẹ, có con là LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

"...thế tổ chức Oxfam duyệt cho dự án của mình. Lúc bấy giờ mình hô hào mới 10 cái vị PFLAG mà họ cứ ngại không đi. Rồi họ kêu là bận việc nọ kia nói chung họ không thích cái chuyện nhận tiền làm dự án đâu. Mình không tập hợp được mọi người. Giờ 100 triệu mình chịu trách nhiệm, nhỡ có gì thì cả (Viện) iSEE cũng bị phê bình (đơn vị có pháp nhân đứng ra nhận quỹ), thế là thôi, giải tán. Tôi không nhận tiền nữa."

Cha, có con là người LGBTI+

Tuy vậy, khi được hỏi về việc có khả năng nào cho việc thành lập Hội hay thành lập tổ chức dưới dạng doanh nghiệp hoặc công ty, người tham gia phỏng vấn là các thành viên hiện tại của PFLAG Việt Nam đều chia sẻ rằng điều này không khả thi. Các thành viên nhắc đến các vướng mắc liên quan đến các quy định pháp luật về thành lập hội và lo lắng về nguồn lực cũng như năng lực các thành viên hiện tại khó có thể đáp ứng được việc tổ chức, quản lý và vận hành dưới bất kỳ hình thức pháp nhân nào.

"Nếu mà mình lập ra công ty trách nhiệm hữu hạn thì nó sẽ thiên về dạng kinh doanh hơn, nó sẽ có đóng thuế. Mà những hoạt động này thì mình làm gì có tiền để mà đóng thuế. Và doanh nghiệp trách nhiệm xã hội giờ thì cũng phải đóng thuế. Mà nếu mà mình chưa có kế hoạch gì hết mà mình lập ra thì để làm gì?"

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

"Riêng chị thì không có tham gia về cái góc độ doanh nghiệp. Nó rối lắm, tiền bạc rồi kế toán rồi báo cáo tùm lum."

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

— Bối cảnh khó khăn chung về tài chính sau COVID-19.

Chia sẻ rằng các cha, mẹ có con là người LGBTI+ thường là những trụ cột gia đình nên vì thế mà sinh kế và tài chính là một trong mối quan tâm hàng đầu. Các thành viên của Nhóm cha mẹ đồng minh cũng chia sẻ việc không dễ để bỏ công việc kinh doanh của mình và tham gia các hoạt động cộng đồng. Sau đại dịch COVID-19 thì các công việc kinh doanh cũng khó khăn hơn với nhiều gia đình.

— Một số khó khăn về nguồn lực: sức khỏe, thời gian, tài chính

Sự tham gia của cha mẹ, người thân, và bạn bè của người LGBTI+ vào các hoạt động cộng đồng và tiến trình vận động cho quyền của người LGBTI+ phụ thuộc nhiều vào nguồn lực của cá nhân những người tham gia, và nguồn lực của tổ chức đầu mối mà họ là thành viên, cộng tác viên, hoặc người ủng hộ. Đối với cha mẹ, yếu tố sức khỏe chính là rào cản lớn nhất, trong khi đối với bạn bè, người thân, thời gian chính là yếu tố quyết định sự tham gia và mức độ tham gia, đặc biệt đối với những người đang trong độ tuổi đi học, đi làm. Mặc dù có mong muốn tham gia và đóng góp cho phong trào cao, họ vẫn ưu tiên những hoạt động chính trong cuộc sống như công việc học hành, sự nghiệp. Chính vì quỹ thời gian hạn hẹp, nên khả năng tiếp cận đến các hoạt động liên quan đến chủ đề LGBTI+ cũng bị hạn chế. Một số người biết đến các hoạt động, sự kiện sau khi chúng đã diễn ra và lỡ mất cơ hội tham gia.

"Nhiều khi lúc mà em biết đến là có những cái đó thì nó đã qua thời hạn đăng ký rồi. Dạ hoặc là có những cái page và thông tin lâu lâu bạn em share thì em vào em đọc. Thì kiểu em chỉ lướt vài bài thôi, thì em không nghĩ một cái page như vậy sẽ có thể tổ chức một vài hành động ấy, kiểu trong đầu em nghĩ nó chỉ là một cái fanpage để cung cấp thông tin thôi. Chứ em không nghĩ là nó sẽ là tổ chức một cái hoạt động offline để người ta giao lưu với nhau."

Người có em là người LGBTI+

Ngoài ra, sự tham gia của cha mẹ, người thân, và bạn bè của người LGBTI+ còn phụ thuộc nhiều vào các cá nhân, tổ chức hoạt động trong lĩnh vực này. Họ thường đặt mình ở vị trí thụ động và tham gia khi được mời hoặc rủ đến một sự kiện, hoạt động nào đó đã được lên kế hoạch tổ chức bởi các cá nhân hay tổ chức hoạt động về quyền của người LGBTI+.

Nhìn nhận từ một khía cạnh khác về tính hiệu quả của cơ cấu tổ chức, thì cơ cấu hoạt động hiện tại thường dựa vào kết nối của một số thành viên chủ chốt, cũng như trông đợi vào sự kết nối từ các tổ chức xã hội liên quan để tham gia vào tiến trình LGBTI+ tại Việt Nam. Điều này đặc biệt nổi trội với các cha mẹ ở các tỉnh thành nhỏ. Vì vậy, nếu vì lý do khách quan nào đó các cá nhân, tổ chức này tan rã hoặc tần suất tổ chức các buổi sinh hoạt cộng đồng ít, sự tham gia của người thân, bạn bè cũng trực tiếp bị ảnh hưởng.

"Hiện nay các con thuộc nhóm LGBT đã đi làm xa, không thể tổ chức các hoạt động cho phụ huynh dẫn đến nhóm bị tan rã, các bậc phụ huynh cũng không chủ động tổ chức các hoạt động."

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

"Đầu mối vẫn phải là các con. Chứ các mẹ không làm được, mình có tuổi rồi, và nhiều công việc nhà...chứ cỗ bàn cưới xin mình bỏ đó mà đi à?"

Mẹ, có con là người LGBTI+, thành viên Nhóm PFLAG Việt Nam

TÍNH CHÍNH DANH VÀ HÌNH THỨC TỔ CHỨC

Nhóm nghiên cứu khuyến nghị thay vì trông đợi sự khả thi hay thuận lợi của các quy định hiện tại để đăng ký một hình thức pháp nhân phù hợp, cần chú trọng việc xây dựng một cấu trúc tổ chức và cơ chế hoạt động khả thi và bền vững không chỉ cho các nhóm cha mẹ đồng minh tại Việt Nam mà cho bất kể dự án nào liên quan đến thành lập và phát triển các hoạt động cho cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+.

Cơ cấu hay cấu trúc hoạt động của các hội nhóm hiện tại đang dựa vào kết nối của một số thành viên mà không có cơ chế phát triển tổ chức rõ ràng. Điều này dẫn đến những hạn chế về tính bền vững khi chưa có thể hệ kế cận, rủi ro tan rã tổ chức nếu như những thành viên chủ chốt rời đi, và có khả năng dẫn đến việc không đáp ứng được hết các nhu cầu của thành viên.

Các khuyến nghị tiếp sau đây cũng hướng tới việc làm rõ những gợi ý về cấu trúc và cơ chế hoạt động này.

MỞ RỘNG VÀ NỘI ĐỊA HÓA CÁC KHÁI NIỆM

Tính từ những năm đầu thành lập mạng lưới cha mẹ đồng minh và đi vào hoạt động, khái niệm “PFLAG” thường được định nghĩa khá hạn hẹp, chỉ bao gồm cha mẹ có con là người LGBTI+. Trong khi khái niệm và đối tượng người ủng hộ cộng đồng LGBTI+ ở nhiều nước khác trên thế giới rộng hơn rất nhiều, bao gồm người thân trong gia đình và họ hàng, bạn bè, thầy cô của người LGBTI+. Trong thời gian tới, khái niệm “PFLAG” ở Việt Nam cũng cần được mở rộng và bao hàm đa dạng đối tượng hơn, đặc biệt bao gồm dân số trẻ, những người có nhiệt huyết và nguồn lực về thời gian, tài chính và năng lực lãnh đạo, định hướng và triển khai các dự án, hoạt động kết nối, lan tỏa thông điệp, kiến thức, và vận động quyền cho người LGBTI+.

Đồng thời, để dễ tiếp cận các cộng đồng tại các tỉnh thành ngoài Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh, thì khái niệm này cũng cần được nội địa hóa bằng các từ ngữ tiếng Việt thân thiện và gần gũi hơn, cũng giảm đi sự lẫn lộn về mặt thuật ngữ. Vì vậy, thay vì sử dụng cụm từ “PFLAG” như một cách nói tắt, truyền thông nên sử dụng đầy đủ các cụm từ như “người ủng hộ cộng đồng LGBTI+”, hoặc “cha mẹ/ người thân/ bạn bè đồng minh”. Điều này cũng giúp tiến trình tiếp cận dễ dàng hơn tới nhóm đối tượng là thầy cô, giáo viên và giảng viên tại các trường học. Đây là đối tượng tiềm năng có khả năng tác động thiết thực và sâu sắc đến học sinh, sinh viên và gia đình.

“Mở rộng nhãn PFLAG cũng là mở rộng các nguồn lực cho tiến trình.”

Thành viên sáng lập, tổ chức cộng đồng của người chuyển giới

CHÚ TRỌNG VAI TRÒ CỦA CỘNG ĐỒNG LGBTI+ TRẺ

Chia sẻ của các cha mẹ và người thân của người LGBTI+ trong các thảo luận nhóm đặc biệt nhấn mạnh vai trò của người trẻ trong việc tìm kiếm, chia sẻ thông tin và mời cha mẹ, người thân đến các hoạt động, sự kiện phù hợp để cung cấp kiến thức và tìm kiếm sự san sẻ, thấu hiểu. Đặc biệt, đối với quỹ thời gian hạn hẹp và tình trạng sức khỏe không đảm bảo của nhiều cha mẹ lớn tuổi, mặc dù họ có động lực và mong muốn cải thiện xã hội, khung pháp lý hiện hành nhằm bảo vệ quyền lợi hợp pháp của người LGBTI+ tốt hơn, nhưng vẫn cần sự động viên, chủ động, nhiệt huyết và lãnh đạo của người trẻ, đặc là người LGBTI+ trẻ.

Ta cũng có thể xem xét bài học của tổ chức PFLAG tại Trung Quốc (Không thuộc PFLAG tại Mỹ), tổ chức đã kết nối và gắn liền người trẻ là người LGBTI+ trong các hoạt động của họ. Tổ chức nhận định rằng các bạn trẻ LGBTI+ có thể kết nối với nhau dễ dàng thông qua các nền tảng di động và kỹ thuật số và đem lại độ phủ và tác động sâu hơn cho các hoạt động của tổ chức (ILGA Asia & Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University, 2019).

Dù nhìn nhận vai trò lãnh đạo của cha mẹ, người thân, bạn bè, không nên bỏ qua vai trò khởi xướng và tổ chức của các bạn trẻ thuộc cộng đồng LGBTI+. Việc khởi xướng và tham gia của các bạn không làm mất đi vai trò hay giảm nhẹ sự tham gia của cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+.

HUY ĐỘNG VAI TRÒ CỦA CÁC TỔ CHỨC CỘNG ĐỒNG, XÃ HỘI

Với bối cảnh hiện tại, các hoạt động của cộng đồng cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+ đang phụ thuộc nhiều vào các chương trình và mối quan tâm của các tổ chức chính danh. Điều này cũng đòi hỏi việc đảm bảo sự tham gia thực chất của cha mẹ, người thân và bạn bè đồng minh. Nên coi đây là một nhóm đối tượng hưởng lợi, và xây dựng kế hoạch có sự tham gia, lắng nghe và ghi nhận các ý kiến của họ trong quá trình xây dựng kế hoạch hành động chung, đồng thời chia sẻ nguồn lực với các hoạt động của cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+ đang sẵn có.

Cơ chế hỗ trợ này nên tập trung vào việc tham vấn, đồng hành, đào tạo năng lực, tránh việc kiểm soát và kiểm duyệt các hoạt động của cộng đồng cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+.

HỖ TRỢ CHO QUÁ TRÌNH CÔNG KHAI CỦA CHA MẸ, NGƯỜI THÂN VÀ BẠN BÈ CỦA NGƯỜI LGBTI+

Theo Johnson và Best (2012), từ giai đoạn cha mẹ chấp nhận con cho đến khi cha mẹ chủ động tham gia vào các hoạt động vận động xã hội cho con của mình, có một giai đoạn cha mẹ cũng cần phải "công khai", cũng tương tự với người thân và bạn bè của người LGBTI+. Việc công khai "tôi là cha mẹ, người thân hay bạn bè của người LGBTI+" cũng chính là một hình thức của việc vận động xã hội trong những không gian gia đình, công sở hay xã hội. Khi những người ủng hộ đã thực hiện được bước này, sẽ có nhiều khả năng là họ sẽ có thêm cam kết trong việc tham gia tiến trình.

"Thường là cha mẹ hay xấu hổ, tại sao con mình nó khác người, chắc là ăn ở sao đó con mình mới bị vậy, hoặc là mình nuôi dạy con không tốt mới vậy. Nhiều người họ sẽ nghĩ như vậy đó, nên họ không dám thừa nhận con. Và không thừa nhận con một phần là không phải vì con mà vì thể hiện một phần cá nhân mình. Nên thành ra chị nghĩ cha mẹ phải dẹp bỏ cái tôi của mình, cái thể diện cái sĩ diện của chính mình đi thì mình mới tiến đến được với con mình bằng cái tình thương của mình. Mình chấp nhận con, mình thừa nhận con thì mình sẽ giúp con".

Mẹ, có con là người LGBTI+

Những cảm xúc như xấu hổ, trách móc bản thân, hay che giấu việc mình có một danh tính mới là cha mẹ, hay người thân hay bạn bè của người LGBTI+ là điều dễ hiểu. Tuy nhiên, quá trình này cần nhiều sự san sẻ từ các cá nhân có cùng hoàn cảnh, sự hỗ trợ quản lý cảm xúc, cung cấp thông tin từ người có chuyên môn và kỹ năng phù hợp. Các cuộc gặp mặt chia sẻ để hiểu con của Nhóm PFLAG Việt Nam trước đây là hoạt động rất quan trọng trong việc kết nối, chia sẻ kiến thức và tăng sự công nhận, thấu hiểu giữa cha mẹ và con là người LGBTI+ và xây dựng động lực để họ tham gia sâu hơn vào tiến trình. Tuy nhiên sau đại dịch COVID, cùng các lý do thiếu thốn nguồn lực tài chính, thiếu người khởi xướng, thì các hoạt động tương tự đã giảm cả tần suất và quy mô.

Nhóm nghiên cứu đề xuất việc duy trì các hoạt động này thành một mô hình các cuộc gặp mặt/ tụ họp có hệ thống, bao gồm việc xây dựng năng lực, nguồn lực và quy trình thực hiện phù hợp. Việc xây dựng thành mô hình các cuộc gặp mặt/ tụ họp có hệ thống sẽ giúp dễ dàng chuyển giao cho các tỉnh thành, khu vực khác nhau, mà không lệ thuộc vào một tổ chức hay cá nhân nào. Đồng thời việc thực hiện mô hình này cũng cần được duy trì như một hoạt động định kỳ và tự nguyện, tránh áp đặt và thúc đẩy những người tham gia có những cam kết hoạt động khi họ chưa sẵn sàng.

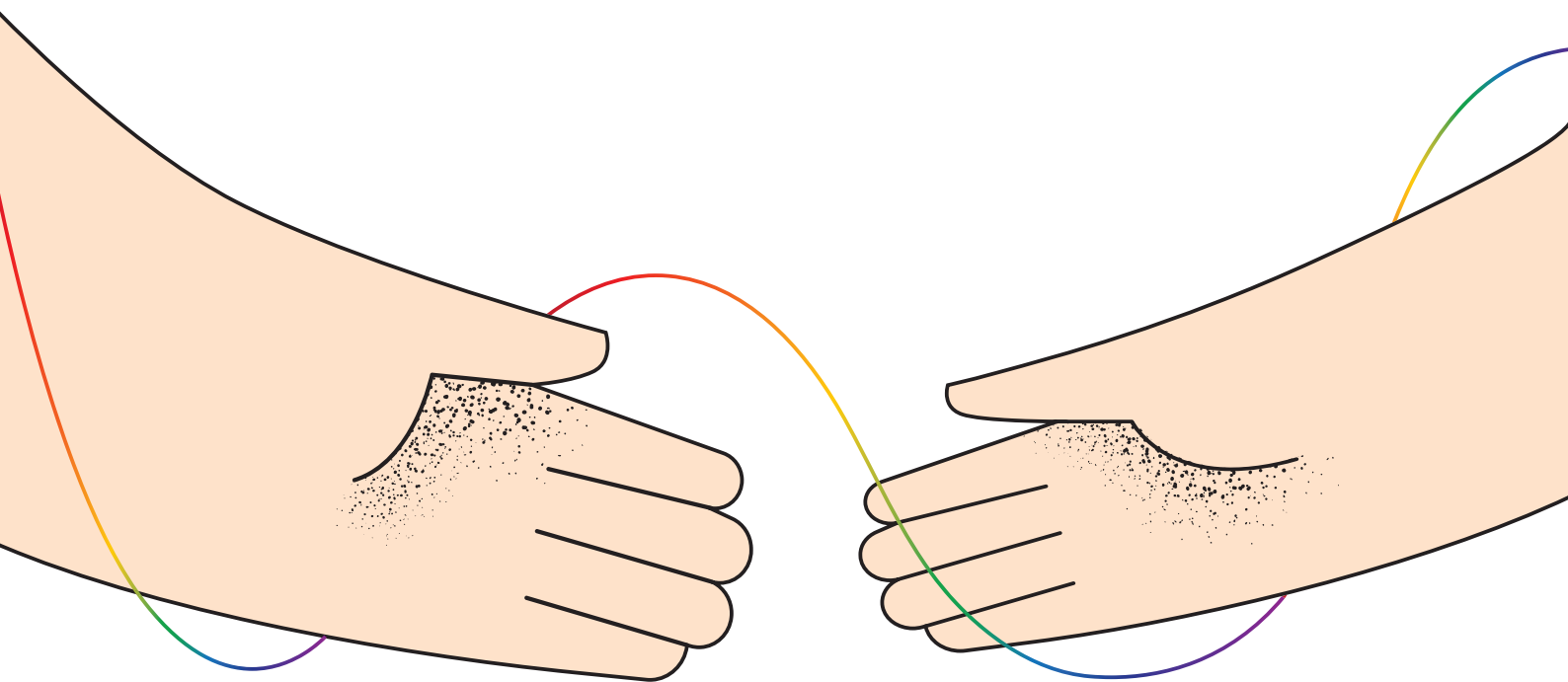
KẾT LUẬN

Nghiên cứu này đã tập trung phân tích một số khía cạnh về sự hiện diện, nhu cầu kết nối và phát triển các hoạt động của cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+ tại Việt Nam. Các cuộc phỏng vấn cho thấy vai trò của cha mẹ, người thân, và bạn bè trong việc hỗ trợ và giải quyết những thách thức mà cộng đồng LGBTI+ đang đối mặt là vô cùng quan trọng. Việc trao đổi thông tin giữa các cha mẹ đồng minh, cũng như sự kết nối giữa các tỉnh thành, được nhấn mạnh là rất cần thiết để duy trì và phát triển tiến trình nói chung.

Nghiên cứu cũng chỉ ra nhiều rào cản và thách thức từ các yếu tố ngoại cảnh: kinh tế, chính trị, xã hội, và các yếu tố nội tại của hoạt động cộng đã và đang hạn chế sự tham gia của các cha mẹ, người thân và bạn bè của người LGBTI+. Sự thiếu nhận thức, phân biệt đối xử, và hạn chế về thông tin đều là những yếu tố ảnh hưởng đến việc kêu gọi và duy trì sự tham gia của cha mẹ đồng minh. Sự tham gia phụ thuộc nhiều vào nguồn lực cá nhân, sự kết nối từ các tổ chức, và nhận thức đúng đắn về những vấn đề liên quan.

Nghiên cứu cũng đưa ra một số kiến nghị liên quan đến việc đảm bảo tính chính danh của các tổ chức xã hội của cha mẹ đồng minh, mở rộng và thống nhất cách hiểu và nội địa hóa các khái niệm liên quan, huy động vai trò tiên phong của người LGBTI+ trẻ và sự hỗ trợ chủ động từ các tổ chức xã hội dân sự, nhất là trong việc hỗ trợ quá trình công khai của cha mẹ, người thân và bạn bè đồng minh.

Mặc dù có những hạn chế về số mẫu, nghiên cứu vẫn cung cấp một góc nhìn cập nhật về thực trạng hiện diện và nhu cầu của cha mẹ, người thân, bạn bè trong việc kết nối và tham gia vào các hoạt động ủng hộ cộng đồng LGBTI+. Các kết quả nghiên cứu có thể làm nền tảng cho việc thiết kế các chương trình, dự án hướng tới sự tham gia của nhóm đối tượng này, cũng như làm cơ sở cho những nghiên cứu tiếp theo với quy mô lớn hơn và đối tượng nghiên cứu đa dạng hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Broad, K.L. 2011. "Coming out for Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays: From support group grieving to love advocacy". Tạp chí Sexualities 14(4), trang 399-415.

Horton, P. & Rydstrom, H. (2019) Reshaping boundaries: Family politics and GLBTQ resistance in urban Vietnam, Tạp chí GLBT Family Studies, 15:3, trang 290-305, DOI:10.1080/1550428X.2018.1518739.

ILGA Asia & Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University. (2019). Discussion Paper on Empowerment and Capacity Development for Parents of LGBTI Persons in Asia. Bangkok, Thailand: ILGA Asia.

Johnson, J. L., & Best, A. L. (2012). Radical Normals: The Moral Career of Straight Parents as Public Advocates for Their Gay Children. Symbolic Interaction, 35(3), 321–339. doi:10.1002/symb.23

Khuất Thu Hồng, Lê Bạch Dương., & Nguyễn Ngọc Hường (2009). Tình dục trong Xã hội Việt Nam đương đại: Chuyện dễ đùa khó nói. Hà Nội: NXB Tri thức.

Nguyễn Thu Hương. (2016). Navigating identity, ethnicity and politics: A case study of gender variance in the Central Highlands of Vietnam. Tạp chí NORMA: International Journal for Masculinity Studies, 11(4), trang 255–269. doi:10.1080/18902138.2016.1259845.

Phạm Quỳnh Phương, Mai Thị Hạnh, Vũ Phương Thảo, Trần Khắc Tùng, Đỗ Quỳnh Anh, Hoàng Ngọc An, and Phạm Thanh Trà. 2017. Cha mẹ chấp nhận và lên tiếng ủng hộ quyền của con là người LGBT: Những yếu tố tác động. Hà Nội: Viện iSEE.

Phạm Quỳnh Phương. (2022). From "Social Evils" to "Human Beings": Vietnam's LGBT Movement and the Politics of Recognition. Journal of Current Southeast Asian Affairs. 41(3), 422-439. doi:10.1177/18681034221108748.

Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam. (2000). Luật Hôn nhân và Gia Đình. Hà Nội: Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.

Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam. (2014). Luật Hôn nhân và Gia Đình. Hà Nội: Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.

Rydstrom, H.; Nguyễn Thu Hương và Hoàng Ngọc An. 2023. "The LGBT Movement in Vietnam." Trong *Routledge Handbook of Civil and Uncivil Society in Southeast Asia*. Biên tập bởi Eva Hansson and Meredith L. Weiss. Stockholm: Routledge, trang 223-241.

Salemink, Oscar. (2006). *Translating, interpreting and practicing civil society in Vietnam: A tale of calculated misunderstandings*.

United States Department of State. 2022. *Vietnam 2022 International Religious Freedom Report*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/05/441219-VIETNAM-2022-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf>

Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE). (2013). *Kết quả Trưng cầu Ý kiến Người dân về Hôn nhân Cùng giới*. Hà Nội: NXB Thế Giới

Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE). (2023). *"Có phải bởi vì tôi là LGBT?" - Phân biệt đối xử dựa trên xu hướng tính dục, bản dạng giới và đặc điểm giới tính*. Hà Nội

Wells-Dang, A. (2012). *The Dynamic Societies of China and Vietnam*. In: *Civil Society Networks in China and Vietnam. Non-Governmental Public Action*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230380219_1

PHỤ LỤC

PHỤ LỤC 1: BẢNG HỎI KHẢO SÁT

KHẢO SÁT VỀ PHỤ HUYNH - NGƯỜI THÂN VÀ BẠN BÈ CỦA NGƯỜI LGBTI+

A. Giới thiệu bảng hỏi:

Được thành lập năm 2011, dưới dạng nâng cao nhận thức cho phụ huynh có con là người LGBTI+, là một dự án của Trung tâm ICS, một nhóm các cha mẹ có con là người LGBTI+ đã bền bỉ đồng hành với các hoạt động của cộng đồng LGBTI+ tại Việt Nam.

Khảo sát này được xây dựng bởi Trung tâm ICS và các chuyên gia tư vấn độc lập, hỗ trợ triển khai và góp ý bởi Phân hiệu Học viện Phụ nữ Việt Nam - Cơ sở Thành phố Hồ Chí Minh và các đối tác cộng đồng; với mục đích là tổng hợp và thống kê các đặc điểm nhân khẩu học, nhu cầu cơ bản, đặc biệt là nhu cầu tham gia vào tiến trình LGBTI+ của các phụ huynh và người thân của người LGBTI+ tại Việt Nam.

Từ các thông tin thu được từ bảng hỏi này, Trung tâm ICS mong muốn có cái nhìn toàn diện hơn về sự hiện diện của những phụ huynh và người thân của người LGBTI+, để có thể định hướng và tìm kiếm các giải pháp trong xây dựng mạng lưới PFLAG trong giai đoạn mới.

B. Tóm tắt một số khái niệm:

LGBTI+ là viết tắt của Cộng đồng người Đồng tính, Song tính, Chuyển giới, Liên giới tính (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender & Intersex), có cách gọi khác là Cộng đồng đa dạng Giới và Tính dục.

Người đồng tính (homosexual) là người có hấp dẫn tình cảm và/hoặc tình dục với người cùng giới.

Người song tính (bisexual) là người có hấp dẫn tình cảm và/hoặc tình dục với cả hai giới nam và nữ.

Người chuyển giới (transgender) là người có bản dạng giới khác với giới tính sinh học được ấn định khi sinh. Người chuyển giới không nhất thiết phải thực hiện can thiệp y tế (trị liệu hormone hay phẫu thuật), chỉ cần bản dạng giới của họ trong trùng khớp với giới tính sinh học, thì họ chính là người chuyển giới.

Người liên giới tính (intersex) là người có những đặc điểm sinh học không điển hình là giới tính nam hay giới tính nữ. Có rất nhiều hình thức liên giới tính, ví dụ như một người sinh ra với cơ quan sinh dục không điển hình là của nam hoặc nữ, hoặc sở hữu đặc điểm sinh học của cả hai giới tính.

PFLAG là từ viết tắt của Phụ huynh và Người thân và Bạn bè của người LGBTI+.

Bảng hỏi sẽ mất khoảng 15 - 20 phút để hoàn thành. Nếu bạn gặp bất cứ khó khăn nào trong quá trình điền bảng hỏi, hãy liên hệ Bích Phương qua số điện thoại hoặc Zalo số 0978.265.528 để được hỗ trợ trực tiếp.

1. Bạn có con cái hoặc người thân hoặc bạn bè là người LGBTI+? *

- Có
- Không

2. Con cái, người thân, bạn bè của bạn là:*

(Hãy chọn những đáp phù hợp)

- Con/ Người thân/ Bạn bè của tôi là người đồng tính
- Con/ Người thân/ Bạn bè của tôi là người song tính
- Con/ Người thân/ Bạn bè của tôi là người liên giới tính
- Con/ Người thân/ Bạn bè của tôi là người chuyển giới
- Tôi không rõ nhưng thấy con/ người thân/ bạn bè của tôi có sự khác biệt với số đông.

3. Nếu câu trả lời của bạn là “Tôi không rõ nhưng thấy con/ người thân/ bạn bè của tôi có sự khác biệt với số đông” thì hãy chia sẻ thêm tại đây nhé!

4. Mối quan hệ của bạn với họ là gì? *

(Hãy chọn tất cả những đáp án phù hợp)

- Tôi có con là người LGBTI+
- Tôi có cháu là người LGBTI+
- Tôi có anh/chị/em họ là người LGBTI+
- Tôi có cô/chú/cậu/dì... là người LGBTI+
- Tôi có bạn bè là người LGBTI+
- Tôi có phụ huynh là người LGBTI+
- Tôi có vợ/chồng/bạn đời của mình là người LGBTI+

5. Hiện bạn đang sinh sống và làm việc tại tỉnh thành nào? *

• An Giang	• Hà Giang	• Ninh Thuận
• Bà Rịa - Vũng Tàu	• Hà Nam	• Phú Thọ
• Bạc Liêu	• Hà Nội	• Phú Yên
• Bắc Kạn	• Hà Tĩnh	• Quảng Bình
• Bắc Giang	• Hải Dương	• Quảng Nam
• Bắc Ninh	• Hải Phòng	• Quảng Ngãi
• Bến Tre	• Hòa Bình	• Quảng Ninh
• Bình Dương	• TP. Hồ Chí Minh	• Quảng Trị
• Bình Định	• Hậu Giang	• Sóc Trăng
• Bình Phước	• Hưng Yên	• Sơn La
• Bình Thuận	• Khánh Hòa	• Tây Ninh
• Cà Mau	• Kiên Giang	• Thái Bình
• Cao Bằng	• Kon Tum	• Thái Nguyên
• Cần Thơ	• Lai Châu	• Thanh Hóa
• Đà Nẵng	• Lào Cai	• Thừa Thiên - Huế
• Đắk Lắk	• Lạng Sơn	• Tiền Giang
• Đắk Nông	• Lâm Đồng	• Trà Vinh
• Điện Biên	• Long An	• Tuyên Quang
• Đồng Nai	• Nam Định	• Vĩnh Long
• Đồng Tháp	• Nghệ An	• Vĩnh Phúc
• Gia Lai	• Ninh Bình	• Yên Bái

6. Tuổi của bạn là? *

- Dưới 18 tuổi
- Từ 18 tuổi đến 24 tuổi
- Từ 25 tuổi đến 34 tuổi
- Từ 35 tuổi đến 44 tuổi
- Từ 45 tuổi đến 54 tuổi
- Từ 55 tuổi đến 64 tuổi
- Trên 65 tuổi

7. Bạn có phải là người LGBTI+ không? *

- Tôi là người LGBTI+
- Tôi không phải là người LGBTI+

8. Giới tính sinh học của bạn là? *

(Giới tính sinh học trong khảo sát này là giới tính dựa trên các đặc điểm sinh lý, hoặc được đề cập tại giấy tờ tùy thân như Giấy khai sinh, Chứng minh nhân dân, Căn cước công dân)

- Nam
- Nữ
- Liên giới tính

9. Bạn nghĩ mình là? *

- Nam
- Nữ
- Khác

10. Tình trạng hôn nhân hiện tại của bạn là? *

(Hãy chọn tất cả những câu trả lời phù hợp)

- Độc thân/ Chưa kết hôn
- Kết hôn (Có đăng ký kết hôn theo pháp luật hiện hành)
- Đang trong quan hệ chung sống như vợ chồng với bạn đời, mà không có đăng ký
- Ly thân
- Ly dị
- Góa
- Khác

11. Trình độ học vấn cao nhất của bạn tính đến thời điểm hiện tại là gì? *

- Tốt nghiệp Cấp hai (THCS)
- Tốt nghiệp Cấp ba (THPT)
- Tốt nghiệp Trung cấp/ Trung cấp nghề
- Tốt nghiệp Cao đẳng
- Tốt nghiệp Cử nhân hoặc tương đương
- Tốt nghiệp Thạc sĩ hoặc tương đương
- Nghiên cứu sinh - Tiến sĩ
- Khác

12. Công việc hiện tại của bạn là gì? *

- Học sinh
- Sinh viên
- Kinh doanh tự do
- Cán bộ/ Nhân viên trong cơ quan nhà nước
- Cán bộ/ Nhân viên trong doanh nghiệp
- Cán bộ/ Nhân viên trong các tổ chức xã hội, phi chính phủ
- Đã nghỉ hưu
- Khác

13. Thu nhập hàng tháng của bạn? *

- Không có thu nhập
- Dưới 5 triệu đồng
- Từ 5 đến 10 triệu đồng
- Từ 10 đến 20 triệu đồng
- Trên 20 triệu đồng

14. Bạn có tham gia tổ chức, đơn vị, hội nhóm xã hội nào không?

*(Bao gồm tất cả các hình thức tự hợp, sinh hoạt văn hóa, xã hội, sở thích, vv.... Ví dụ như Hội phụ nữ, Hội cứu chiến binh, Câu lạc bộ Thơ, Câu lạc bộ Khiêu vũ thể thao, vv...)**

- Có và thường xuyên tham gia hoạt động
- Có nhưng ít tham gia hoạt động
- Có nhưng gần như không tham gia hoạt động gì
- Không tham gia bất kỳ tổ chức, đơn vị, hội nhóm xã hội nào
- Khác

15. Bạn hãy chia sẻ tên của tổ chức, đơn vị, hội nhóm xã hội mà bạn đang tham gia. *

16. Gia đình, họ hàng bạn nghĩ thế nào về người LGBTI+? *

- Họ phản đối gay gắt và nghĩ rằng điều đó là lệch lạc, bệnh hoạn.
- Họ biết đến nhưng không thoải mái khi nói chuyện về chủ đề này.
- Họ quan tâm và đón nhận người LGBTI+ biết đến và nghĩ rằng người LGBTI+ nên được tôn trọng.
- Không biết họ nghĩ thế nào.
- Khác

17. Cộng đồng xung quanh bạn (hàng xóm, đồng nghiệp, bạn bè, v.v...) nghĩ thế nào về người LGBTI+? *

- Họ phản đối gay gắt và nghĩ rằng điều đó là lệch lạc, bệnh hoạn.
- Họ biết đến nhưng không thoải mái khi nói chuyện về chủ đề này.
- Họ quan tâm và đón nhận người LGBTI+ biết đến và nghĩ rằng người LGBTI+ nên được tôn trọng.
- Không biết họ nghĩ thế nào.
- Khác

18. Hiện tại bạn có tham gia các tổ chức, đơn vị, hội nhóm nào hoạt động vì quyền của người LGBTI+ không? *

- Có tham gia
- Không tham gia

19. Nếu câu trả lời là "Có tham gia", bạn hãy cho chúng tôi biết thêm về tên và địa bàn hoạt động của tổ chức, đơn vị, hội nhóm đó nhé. *

20. Nếu câu trả lời là "Không tham gia", hãy chia sẻ lý do khiến bạn không tham gia các tổ chức, đơn vị, hội nhóm hoạt động vì quyền của người LGBTI+?

*(Hãy chọn tất cả những đáp án phù hợp)**

- Thời gian, địa điểm hoạt động không phù hợp với tôi.
- Tôi không biết đến hội nhóm nào hoạt động với chủ đề quyền của người LGBTI+.
- Tôi biết đến các hội nhóm này nhưng không biết làm thế nào để tham gia.
- Tôi không có nhu cầu tham gia.
- Tôi đã từng tham gia nhưng thấy không phù hợp.
- Tôi không muốn ai biết con, người thân mình là người LGBTI+.
- Khác

21. Sau khi kết thúc bảng hỏi, chúng tôi sẽ tiếp tục thực hiện các buổi phỏng vấn sâu và thảo luận nhóm để hiểu rõ hơn về nhu cầu, động lực và rào cản khi tham gia vào tiến trình quyền của người LGBTI+. Bạn có muốn tham gia vào các buổi này không? * *

- Tôi muốn tham gia.
- Tôi không muốn tham gia.

22. Nếu bạn muốn tham gia, hãy để lại số điện thoại tại đây. Chúng tôi sẽ liên hệ tới bạn cho quá trình phỏng vấn. *

23. Bạn có câu hỏi hay điều gì mong muốn chia sẻ với chúng tôi không? *

PHỤ LỤC 2: BẢNG HỎI PHÒNG VẤN SÂU

HƯỚNG DẪN THỰC HIỆN PHÒNG VẤN PHỤ HUYNH CÓ CON LÀ NGƯỜI LGBTI

Nghiên cứu “Đánh giá thực trạng và xác định nhu cầu kết nối và phát triển của các nhóm PFLAG tiềm năng, hướng đến xây dựng nhóm PFLAG Việt Nam” được thực hiện bởi Trung tâm ICS với mong muốn đưa ra một cái nhìn tổng quát nhất về sự hiện diện nhóm PFLAG ở bối cảnh hiện tại, từ đó có thể phát triển những phương án nhằm xây dựng phát triển PFLAG phù hợp, bền vững và có ý nghĩa trong phong trào LGBTI+ tại Việt Nam.

Nhận thấy vai trò vô cùng quan trọng của gia đình, đặc biệt là đối tượng phụ huynh của người LGBTI+ trong chiến dịch Tôi Đồng Ý nói riêng và tiến trình LGBTI+ nói chung tại Việt Nam, cả về vận động xã hội và vận động chính sách, ICS cùng với một số thành viên còn hoạt động tích cực của PFLAG, đã thảo luận kế hoạch hỗ trợ mở rộng và nâng cao năng lực của nhóm phụ huynh để họ có thể tham gia một cách tích cực vào mục tiêu vận động hợp pháp hóa HNCG tại Việt Nam, trong đó bao gồm chiến dịch truyền thông xã hội Tôi Đồng Ý.

Với các bài học kinh nghiệm rút ra trong việc xây dựng nhóm PFLAG trong giai đoạn trước, ICS đã bước đầu xây dựng một kế hoạch gồm 2 phần để vận động cho hôn nhân bình đẳng ở Việt Nam. Các thành viên của nhóm PFLAG mới sẽ làm việc chặt chẽ với ICS trong việc phát triển và triển khai các hoạt động của từng giai đoạn cụ thể.

Nghiên cứu này và các hoạt động của PFLAG trong thời gian tới sẽ hỗ trợ cho các hoạt động đầu vào của kế hoạch nêu trên.

A. Thông tin chung

1. Tên, tuổi, giới, công việc, nơi sinh sống?
2. Anh/Chị có con là người LGBTI+? Xu hướng tính dục/bản dạng giới của con anh/Chị là gì? (Có thể diễn đạt theo cách khác: Trường hợp anh/Chị không rõ, anh/Chị có cảm thấy khác biệt gì ở con cái của mình?)
3. Mối quan hệ của anh/Chị với con hiện tại như thế nào?
4. Anh/Chị biết về khái niệm LGBTI+ (đồng tính, song tính và chuyển giới) từ đâu và như thế nào?
5. Anh/Chị có theo dõi các kênh thông tin nào liên quan đến chủ đề này?

B. Tìm hiểu thực trạng và nhu cầu tham gia vào hội, nhóm nhằm giải quyết các vấn đề cho cộng đồng LGBTI+

1. Anh/Chị có tham gia hội, nhóm xã hội cộng đồng nào góp phần giải quyết các vấn đề cho người LGBTI+ không?

Ở phần này trở đi, người phỏng vấn sẽ gọi tắt các "hội, nhóm xã hội cộng đồng" góp phần giải quyết các vấn đề cho người LGBTI+ là "hội nhóm".

2. Chia sẻ thông tin thực trạng của việc tham gia hay không tham gia các hội nhóm.

🕒 Trường hợp 1: Nếu người được phỏng vấn đang hoặc đã từng tham gia

- Anh/Chị vui lòng cho biết tên của hội, nhóm
- Anh/Chị tham gia hội, nhóm này từ bao giờ? Do cơ duyên nào?
- Tại sao lại quyết định tham gia?
- Anh/Chị giữ vai trò gì trong hội, nhóm này?
- Anh/Chị đã tham gia những hoạt động nào của hội, nhóm liên quan đến các vấn đề mà cộng đồng LGBTI+ đang đối mặt? Tần suất tham gia của Anh/Chị ra sao?
- Anh/Chị thấy những hoạt động đó như thế nào?
- Anh/Chị thấy những hoạt động đó có ý nghĩa gì với bản thân mình, con cái, cộng đồng LGBTQI+ và xã hội nói chung?
- Anh/Chị nghĩ mình đã/đang/sẽ đóng góp được những gì để bảo vệ và hỗ trợ các vấn đề của người LGBTI+ tại Việt Nam không?
- Trong tương lai, anh/Chị có muốn tiếp tục đồng hành, tham gia hội, nhóm này không? Lý do có/không?

🕒 Trường hợp 2: Nếu người được phỏng vấn chưa từng tham gia:

- Chia sẻ lý do mà anh/Chị không tham gia bất kỳ hội, nhóm liên quan nào?
- Theo Anh/Chị, một hội nhóm các phụ huynh có con là người LGBTI+ có thể giải quyết những khó khăn nào/ hỗ trợ như thế nào đối với người LGBTI+?
- Anh/Chị có nghĩ rằng mình và gia đình/ con cái của mình sẽ được hưởng lợi từ các hoạt động của các hội nhóm này không? Hãy Chia sẻ rõ hơn quan điểm của Anh/Chị.
- Anh/Chị nghĩ sắp tới các cá nhân, tổ chức xã hội liên quan có thể làm gì thêm để bảo vệ và hỗ trợ các vấn đề của người LGBTI+ tại Việt Nam không?
- Nếu trong tương lai có tham gia các hội nhóm này, Anh/Chị kỳ vọng mình sẽ giữ vai trò gì trong hội nhóm này?
- Và Anh/Chị sẽ tổ chức hay muốn tham gia những hoạt động như thế nào? (tính chất, đối tượng, mục tiêu hoạt động)

C. Tìm hiểu các yếu tố cản trở, thách thức, khó khăn cho sự tham gia của phụ huynh có con là người LGBTI+ trong các hoạt động hỗ trợ cộng đồng LGBTI+

❶ Trường hợp 1: Đối với người đang tham gia các hội nhóm liên quan đến việc hỗ trợ các vấn đề của người LGBTI+

- Anh/Chị cho rằng điều gì cản trở sự tham gia của mình trong hội nhóm?
- Anh/Chị cho rằng điều gì thúc đẩy và tạo điều kiện cho việc tham gia hội nhóm của mình?
- Anh/Chị có điều gì muốn thay đổi trong hội nhóm này? (Gợi ý: có thể là các vấn đề liên quan đến nhân sự, phát triển năng lực, cơ hội tài chính, kết nối trong nước và quốc tế, xử lý mâu thuẫn, khủng hoảng...)
- Anh/Chị nhìn nhận sự phát triển trong tương lai của các hội, nhóm này sẽ như thế nào? Có thể làm được thêm gì không?
- Anh/Chị còn điều gì muốn Chia sẻ với chúng tôi không?

❷ Trường hợp 2: Đối với người đã từng tham gia các hội nhóm liên quan đến việc hỗ trợ các vấn đề của người LGBTI+, và hiện giờ đã dừng tham gia.

- Anh/Chị cho rằng điều gì cản trở sự tham gia của mình trong hội nhóm?
- Anh/Chị cho rằng điều gì thúc đẩy và tạo điều kiện cho việc tham gia hội nhóm của mình?
- Lý do nào khiến Anh/Chị dừng tham gia các hội nhóm này?
- Có khả năng nào khiến Anh/Chị tiếp tục tham gia các hoạt động hội nhóm này không? Hãy Chia sẻ thêm.
- Anh/Chị có điều gì muốn thay đổi trong hội nhóm này? (Gợi ý: có thể là các vấn đề liên quan đến nhân sự, phát triển năng lực, cơ hội tài chính, kết nối trong nước và quốc tế, xử lý mâu thuẫn, khủng hoảng...)
- Anh/Chị nhìn nhận tương lai của các hội, nhóm này sẽ như thế nào? (Có thể Chia sẻ một số thông tin của một số tổ chức để họ có thể đưa ra quan điểm).
- Anh/Chị còn điều gì muốn chia sẻ với chúng tôi không?

📌 Trường hợp 3: Đối với người chưa từng tham gia các hội nhóm này.

- Điều gì cản trở Anh/Chị tham gia hoặc tìm đến các hội, nhóm? Tại sao?
- Điều gì sẽ giúp Anh/Chị quan tâm tìm hiểu hoặc tham gia các hội nhóm này?
- Nếu được cung cấp thông tin, giới thiệu đầy đủ về các hội, nhóm, anh/Chị có cân nhắc tham gia không? Chia sẻ lý do?
- Anh/Chị nhìn nhận tương lai của các hội nhóm này sẽ phát triển như thế nào? (Có thể Chia sẻ một số thông tin của một số tổ chức để họ có thể đưa ra quan điểm)
- Anh/Chị còn điều gì khác muốn chia sẻ với chúng tôi không?

— LƯU Ý CHO NGƯỜI PHÒNG VẤN:

- Chia sẻ các nguyên tắc phỏng vấn và ký giấy đồng thuận trước khi tiến hành.
- Đảm bảo thiết bị ghi âm.
- Các câu hỏi trên đây là gợi ý, tùy thuộc vào bối cảnh phỏng vấn, người điều phối có thể thay đổi từ ngữ, cách hỏi để người được phỏng vấn cảm thấy thân thuộc và dễ trả lời hơn.

PHỤ LỤC 3: BẢNG HỎI THẢO LUẬN NHÓM

HƯỚNG DẪN THỰC HIỆN THẢO LUẬN NHÓM CHA MẸ/ PHỤ HUYNH CÓ CON LÀ NGƯỜI ĐỒNG TÍNH, SONG TÍNH, CHUYỂN GIỚI

Người điều phối thảo luận chia sẻ giới thiệu về dự án:

Nghiên cứu “Đánh giá thực trạng và xác định nhu cầu kết nối và phát triển của các nhóm PFLAG tiềm năng, hướng đến xây dựng nhóm PFLAG Việt Nam” được thực hiện bởi Trung tâm ICS với mong muốn đưa ra một cái nhìn tổng quát nhất về sự hiện diện nhóm PFLAG ở bối cảnh hiện tại, từ đó có thể phát triển những phương án nhằm xây dựng phát triển PFLAG phù hợp, bền vững và có ý nghĩa trong phong trào LGBTI+ tại Việt Nam.

Nhận thấy vai trò vô cùng quan trọng của gia đình, đặc biệt là đối tượng phụ huynh của người LGBTI+ trong chiến dịch Tôi Đồng Ý nói riêng và tiến trình LGBTI+ nói chung tại Việt Nam, cả về vận động xã hội và vận động chính sách, ICS cùng với một số thành viên còn hoạt động tích cực của PFLAG, đã thảo luận kế hoạch hỗ trợ mở rộng và nâng cao năng lực của nhóm phụ huynh để họ có thể tham gia một cách tích cực vào mục tiêu vận động hợp pháp hóa HNCG tại Việt Nam, trong đó bao gồm chiến dịch truyền thông xã hội Tôi Đồng Ý.

Với các bài học kinh nghiệm rút ra trong việc xây dựng nhóm PFLAG trong giai đoạn trước, ICS đã bước đầu xây dựng một kế hoạch gồm 2 phần để vận động cho hôn nhân bình đẳng ở Việt Nam. Các thành viên của nhóm PFLAG mới sẽ làm việc chặt chẽ với ICS trong việc phát triển và triển khai các hoạt động của từng giai đoạn cụ thể.

Nghiên cứu này và các hoạt động của PFLAG trong thời gian tới sẽ hỗ trợ cho các hoạt động đầu vào của kế hoạch nêu trên.

Người điều phối chia sẻ cách thức và nguyên tắc làm việc:

- Chia sẻ theo điều phối, gợi ý và theo thứ tự.
- Người điều phối sẽ mời từng người theo thứ tự để đưa ý kiến.
- Khuyến khích trao đổi, thảo luận, phản biện.
- Khuyến khích câu hỏi, giải đáp thắc mắc về thông tin.
- Không công kích, xúc phạm và đảm bảo tôn trọng ý kiến cá nhân.
- Các thông tin được chia sẻ không được đưa ra thảo luận hoặc chia sẻ cho bên thứ ba ngoài buổi thảo luận này.
- Không công khai các thông tin cá nhân mà không có sự cho phép của chủ thể.

Người điều phối giải thích các thuật ngữ:

- LGBTI+
- PFLAG
- ...

A. Tìm hiểu thông tin chung

1. Anh/Chị hãy giới thiệu bản thân với mọi người. Bao gồm:

- Tên mình muốn được gọi.
- Tuổi hoặc năm sinh.
- Quận/ Huyện và Thành phố nơi mình đang sinh sống.

2. Anh/Chị có đang hoặc từng tham gia các hội nhóm xã hội hỗ trợ cộng đồng LGBTI+ không?

- 2.1. Nếu có, vui lòng giới thiệu tên đơn vị này và thời gian anh/chị đã tham gia.
- 2.2. Nếu không, vui lòng chia sẻ liệu anh, chị có biết đến hoạt động hỗ trợ cộng đồng LGBTI+ nào không? Chia sẻ những điều anh chị biết về hoạt động (Nếu có).

B. Tìm hiểu nhu cầu tham gia vào hội, nhóm xã hội hỗ trợ cộng đồng LGBTI+

Giả sử trong tương lai sẽ có các hoạt động kết nối, xây dựng một hình thức cụ thể cho việc các cha mẹ/ phụ huynh/ người thân có thể hỗ trợ cộng đồng LGBTI+. Chúng tôi muốn có những gợi ý từ các anh, chị nhằm có thể xây dựng được kế hoạch phù hợp và có tính thực tiễn, các câu hỏi sau đây nhằm mục đích thu thập các thông tin này.

1. Có vấn đề nào của cộng đồng LGBTI+ mà anh chị thấy rằng cần được hỗ trợ từ phụ huynh, người thân. (Gợi ý: Pháp luật công nhận quyền bình đẳng, quyền kết hôn, quyền nhận con nuôi. Quyền tiếp cận y tế cho người chuyển giới, Xóa bỏ bạo lực giới, bạo lực học đường trên cơ sở giới....)?
2. Ngoài những vấn đề đó ra, anh chị có biết đến vấn đề nào khác nữa mà cộng đồng LGBTI+ đang đối mặt? (Dù chưa chắc rằng phụ huynh hoặc người thân có thể hỗ trợ trực tiếp các vấn đề này)
3. Theo Anh/Chị, các hoạt động của phụ huynh và người thân trong tương lai sẽ cần hỗ trợ cộng đồng LGBTI+ giải quyết các vấn đề đó như thế nào? Vai trò của phụ huynh và người thân sẽ là gì?
4. Theo Anh, Chị, các hoạt động của phụ huynh và người thân cần được bảo đảm những tiêu chí hay quy tắc nào?
5. Theo Anh/Chị, các hoạt động của hội, nhóm sẽ có ý nghĩa gì với
 - a. Bản thân
 - b. Con cái, người thân, bạn bè là LGBTI+
 - c. Xã hội nói chung

C. Tìm hiểu các yếu tố Cơ hội và Thách thức khi tham gia hội, nhóm hỗ trợ cộng đồng LGBTI+

1. Trong tương lai, anh/chị có nghĩ mình sẽ sẵn sàng tham gia hội, nhóm này không? (Có thể giơ tay để chọn câu trả lời)? Hãy chia sẻ lý do.
2. Nếu sẵn sàng tham gia, anh/chị nghĩ rằng mình có thể đảm nhận vai trò, chức năng gì?
3. Nếu không sẵn sàng tham gia, anh/chị nghĩ rằng mình có thể đồng hành với các hoạt động này không? Nếu có, hãy chia sẻ thêm. Nếu không, hãy chia sẻ lý do.
4. Anh/Chị nghĩ rằng những yếu tố chủ quan hay khách quan nào có thể cản trở (làm khó) anh/chị tham gia hội, nhóm hoặc đồng hành với hoạt động hội nhóm này? (Từ gia đình, họ hàng, công việc, tài chính, pháp luật, truyền thống....)
5. Anh./chị nghĩ rằng những yếu tố chủ quan hay khách quan nào có thể thúc đẩy và hỗ trợ anh/chị tham gia hội, nhóm hoặc đồng hành với hoạt động hội nhóm này? (Từ gia đình, họ hàng, công việc, tài chính, pháp luật, truyền thống....)
6. Anh/chị nghĩ rằng mình có bạn bè, người thân nào có thể phù hợp tham gia các hội nhóm và hoạt động hội nhóm này không? Có thể chia sẻ giấu tên.
7. Anh/chị nhìn nhận tương lai của các hội, nhóm này sẽ như thế nào?
8. Anh/chị còn điều gì muốn chia sẻ với chúng tôi không?

— LƯU Ý CHO NGƯỜI PHÒNG VẤN:

- Chia sẻ các nguyên tắc phỏng vấn và kí giấy đồng thuận trước khi tiến hành.
- Đảm bảo thiết bị ghi âm.
- Các câu hỏi trên đây là gợi ý, tùy thuộc vào bối cảnh phỏng vấn, người điều phối có thể thay đổi từ ngữ, cách hỏi để người được phỏng vấn cảm thấy thân thuộc và dễ trả lời hơn.

TRUNG TÂM ICS

TĂNG QUYỀN CỦA CỘNG ĐỒNG LGBTI+ VÌ TỰ HÀO VÀ BÌNH ĐẲNG

www.ics.org.vn | info@ics.org.vn

Truy cập bản đầy đủ của báo cáo tại:

<https://thuvien.lgbt/>

*Tài liệu lưu hành nội bộ.

ICS